

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

СРПСКИ ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ ЗБОРНИК
КЊИГА XXIX

РАСПРАВЕ И ГРАЂА

Уређивачки одбор

Др Павле Ивић, др Асим Пецо и др Мишар Пешикан

Главни уредник

ПАВЛЕ ИВИЋ

БЕОГРАД

1983

ЏЕВАД А. ЈАХИЋ

ЛОВАЧКА ЛЕКСИКА И ФРАЗЕОЛОГИЈА
У РОГАТИЧКОМ КРАЈУ*

---

* Од дјетињства сам најприсније везан за ловачки свијет и лексику овога вида народне културе. *Рад посвећујем свом оцу Азизу Јахићу, шефу Шумске управе и дугогодишњем председнику Ловачког друштва у Рођајци.*

Сматрам га својим скромним исказом љубави према родитељу-ловцу и (ловачкој) кући у којој сам одрастао.

У свом раду „Из ловачке терминологије и ловачког жаргона у говору рогатичког краја”¹ покушао сам назначити неке од основних аспеката ловачке лексике на дијалекатском нивоу на узорку говора рогатичкога краја у источној Босни. У дијалекатској лексици српскохрватскога језика то је први покушај ове врсте. Овога пута намјера ми је да дам комплетну сакупљену грађу о ловачкој лексици и фразеологији из говора рогатичкога краја, очекујући да ће она корисно послужити нашој филолошкој науци и да ће бити конкретан подстицај на шира истраживања ове врсте дијалекатске лексике².

Подаци о теренском раду

За прикупљање грађе одабрао сам укупно девет пунктова. Од пунктова са муслиманским становништвом грађа је из села *Брџје* (скраћеница *Бр.*), *Годимље* (*Год.*), *Карачићи* (*Кар.*), *Ракићница* (*Рак.*), *Шљедовићи* (*Шљед.*), *Жџа* (*Ж.*), а пунктова са српским становништвом из села *Мислово* (*Мисл.*), на Девстаку, и *Прџубовићи* (на Романији³). У Рогатици (*Рог.*) грађу сам биљежио у разговорима са Ибрахимом Пашићем-Среским (1901.), једним од најстаријих ловочувара у Босни и Херцеговини (који је био и мој чест пратилац на терену).

На теренским истраживањима (вршеним у љето и јесен 1974. године) разговарао сам са старим ловцима, и то онима (а они су углавном сви такви) који су и иначе типични представници говора свога краја (податке о њима в. у дијалектолошким текстовима). Сви су ме веома радо и отворено примали, уложили много труда и добре воље у одговорима, те им изражавам захвалност и искрено људско поштовање. Основни метод

¹ Цевад А. Јахић, *Из ловачке терминологије и ловачког жаргона у говору рогатичког краја*, РАДОВИ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У САРАЈЕВУ књига IX—X, година 1976—1980, Сарајево 1980, стр. 269—292.

² О потреби за проучавањем ове лексике и на ширем општекарпатском и уопште словенском ареалу в. *Общкарпатский диалектологический атлас — Войсник*, Издање „Наука”, Москва 1981, стр. 15—16.

³ Породична традиција бављења ловом у источној Босни много је чешћа код Муслимана па је овдје највише грађе дато из пунктова са муслиманским становништвом.

рада био ми је разговорни, а користио сам се и уџитником који сам за своје теренске потребе направлио. Доста материјала снимљено је на магнетофонске траке (в. дијалектолошке текстове).

Посебну захвалност дугујем свом оцу Азизу Јахићу, који је и иначе пресудно утицао на моју упућеност ка овој теми (в. нап.*). Он ми је давао и посебна стручна ловачка објашњења, повезао ме са свим информаторима и омогућио ми да свој боравак на терену што боље искористим.

Неколико напомена у вези са грађом

1. Рјечник ловачке лексике и фразеологије говора рогатичкога краја садржи појмове који су на различите начине везани за лов као најстарији вид људске активности⁴. Наиме, овдје су дате лексичке јединице чисто дијалекатске, локалне, али и оне које то нису; које припадају и ширим новозтокавским говорним зонама, и уопште стандардном језику, па и ловачкој стручној терминологији (наравно, све као потврде у дијалекатској употреби у рогатичком крају). Основни циљ ми је да дам грађу о лексичким јединицама које се јављају на синхронном дијалекатском нивоу.

2. Рјечник садржи и доста грађе о ловачкој фразеологији овога говора, што чини посебан слој у ловачкој народној култури на језичкој разини. Конкретне потврде за ову ниво наше грађе говоре о стваралачкој снази дијалекатске лексике уопште, посебно оне њене области у којој је оваплоћена човјекова најприснија и најдревнија веза са природом и њеним појавама.

3. Етимологија је, наравно, и за ову лексичку грађу важан, сложен и индикативан проблем⁵. Овдје је она, пак, дата само фрагментарно. Кратке етимологијске одреднице дате су само уз јединице гдје је то, по мом увјерењу, потребно, без улажења у било какве анализе (скраћенице за те одреднице, као уосталом и остале скраћенице, уобичајене су у нашим филолошким публикацијама, па их не треба посебно објашњавати).

4. Пошто је ово прва прилика да се дијалекатска лексика ловачкога вида народне културе представи цјеловитијом грађом, није избјегнуто то да се одреднице дају и у својим фонетско-прозодијским алтернативама. Из истога разлога овдје се дају и лексеме које су иначе познате и уобичајене и другим говорним зонама и уопште српскохрватском језику. Не иде се, дакле, ни на какву селективност грађе већ се она даје као цјелина са претензијама на њену приближну тематску обухватност.

⁴ О тој слојевитости у ловачкој лексици говора рогатичкога краја в. Џевад А. Јахић, *Из ловачке терминологије* . . . , стр. 271—275.

⁵ О словенским и неслозенским елементима у овој лексици в. Џевад А. Јахић, *Истио*, стр. 275—277.

5. Објашњења значења дају се само уз оне лексеме код којих је то неопходно.

6. Дијалектолошки текстови (приповиједања) пренесени са магнетофонских трака забиљежени су у пуном изворном дијалекатском облику. Ово је и прва прилика да се у литератури представе дијалектолошки текстови са једног до сада неистраживног терена, који иначе представља дио ширега комплекса ијекавскоштакавских источнобосанских говора, недавно проучаваних у оквиру моје докторске дисертације⁶.

7. Текстови о народним вјерованима у вези са ловом и дивљим животињама, такођер пренесени са магнетофонских трака, забиљежени су у пуној дијалекатској изворности. Као грађа могу корисно послужити за контрастивна истраживања на ширем словенском терену, кад се ради о старим словенским и новијим несловенским елементима у сфери народног духовног живота⁷.

---

⁶ Цевад А. Јахић, *Ијекавскоштакавски говори источне и југоисточне Босне*, докторска дисертација у рукопису, Филолошки факултет, Београд 1981, стр. 630 + дијалектолошка карта и 7 карата изоглоса.

⁷ О таквим проучавањима на словенском терену в. *Славјанский и балканский фольклор. Обряд. Текст*, Академия наук СССР, Институт славяноведения и балканистики, Издательство „Наука“, Москва 1981, стр. 276; Н. Н. Велецкая, *Языческая символика славянских архаических ритуалов*, Издательство „Наука“, Москва 1978, стр. 237; Е. Б. Вирсаладзе, *Грузинский охотничий миф и поэзия*, Москва 1976, стр. 359.

РЈЕЧНИК

А

Ѐ^x, Ѐ^x, Ѐ^x оном. (Бр, Рак.), у ловачком приповиједању, кад се опонаша глас кера који гони дивљач. В. *a^x, ä^x, a^x, ä^x, a^x ä^x*.
 А^x Ѐ^x, А^x Ѐ^x, А^x Ѐ^x оном. (Бр.), в. *ä^x, ä^x, ä^x*.

ЀЈКА ж. (Мисл.), в. *хåјка*.

„Нåправили åјку, на мёједа” (Мисл.).

ЀЈКАЧ м. (Мисл.), в. *хåјкåч*.

„Били ајкåчи ў мене . . . Било е ајкåчå десётак” (Мисл.).

ЀЛАЈБЕГОВА ПЀСИЈА ж. (Рак.), ловачки микротопоним; мјесто на којем је некад неки Алајбег у лову редовно чекао звјерку, то је била његова „пустија” (в. *йусија*). В. *Мусиåјбеова Пусија, Уздирбеова Пусија*.

ЀЛАКАТ(И) инф. (Мисл.), в. *халåкай(и)*.

„Алачў оней ајкåчи, прићошё дўље” (Мисл.).

ЀМЕЛЁСКА ж. (Мисл.), в. *хåмерлес*.

„Åзиз ўзё åмелёску” (Мисл.).

ЀРКА ж. турц. (Рак, Ж.), тупи дио (ловачког) ножа. В. *årка*. Уп. у ратарској лексици рогатичкога краја *årка (årка)* — тупи дио косе.

ЀРКА ж. (Бр, Год.), в. *årка*.

„Овё тўпё е åрка” (Бр.).

ЀВЗИЈА м. турц. (Ж.), в. *лдвац*.

ЀВБИЈА м. (Бр, Год, Рак, Шљед.), в. *лдвац*.

„Стårё åвђије били” (Год.). „Отåц ми бйо åвђија” (Рак.).

ЀВЗЀЈАТ(И) инф. (Ж.), в. *лдвий(и)*.

ЀВБЀЈАТ(И) инф. (Бр, Год, Шљед.), в. *лдвий(и)*.

„Авђй’али они три дånа” (Бр.).

ЀВБЀЛУК м. турц. (Год, Рак, Рог.), в. *лдв*.

„Бйо у авђйлуку, прићå ми” (Рак.).

Б

БАЦИТ(И) (ЛОЎ) синт. (Бр, Год, Мисл, Рак.), престати бавити се ловом, не бити више ловац. Често и без друге (*лов*). В. *бацѝи(и) (иушкѝу)*.
„Он је бацио лѝв збѝг тога” (Год.). „Бацио ја још лани” (Рак.).

БАЦИТ(И) (ПУШКУ) синт. (Рак.), в. *бацѝи(и) (лѝв)*.
„Бацио пушку, неће више да лѝви” (Рак.).

БАЛАВАЦ м. (Рак.), в. *крѝва*.
„Разбѝље ми се кѝр, дѝби ба̀лавац” (Рак.).

БАЛИТ(И) инф. (Кар.), за кера, кад болује од криве (в. *крѝва*).

БАЛКАНАЦ м. (Бр, Год, Ж.), врста ловачких керова.
„Дѝбар ми онѝ балканац бѝо” (Бр.). „Заштѝкта му балканац” (Год.). „Вѝдѝ он балканца јѝннѝг, не мере бѝлѝ бѝт” (Ж.).

БАРАК м. турц. (Бр, Кар, Рак, Рог.), врста ловачких керова.
„Валѝан му онѝ барак” (Бр.). „Имѝ ја јѝннѝг барака, да виш, ко муња” (Рог.).

БАРУТ м. турц. (Бр, Год, Кар, Рог, Шљед.), в. *баруѝ*.
„Барут ми мѝкар, нѝгди више нѝшта” (Год.). „Па не[#]мам барута... И оног барута” (Кар.).

БАРУТ м. (Кар, Мисл, Рак, Ж.), в. *баруѝ*.

БАУКАТ(И) инф. (Рог.), каже се за гласове срндаћа.
„Бауѝе срндаћ” (Рог.).

БАЗА ж. (Мисл.), в. *лѝа*.
„Прѝнашѝ му базу, ѝто га на̀ма” (Мисл.).

БЕЗДИМНИ (БАРУТ) придј. (Год, Шљед.), в. *фѝни(баруѝ)*.
„Узѝ ја бездимнѝг” (Год.).

БЈЕЛИЦА ж. (Год, Рак.), врста куне, назив према боји длаке на врату; „бијѝло ѝспод грла” (Год.). В. *крѝка, руѝка. Уп. злѝѝка*.

БЈЕСНИЛО ср. (Год, Кар, Рог, Шљед.), в. *бјеснѝа*.
„Спѝпало му кѝра бјеснило” (Шљед.).

БЛАТИНА ж. (Бр, Мисл, Рог.), мочварно мјесто у шуми на којем се дивље свиње најчешће задржављу; „ђе се плацкају” (Шљед.), „баре ѝе се валѝају” (Рог.). В. *блѝѝина, мѝћило*.

БЛАТИНА ж. (Кар, Шљед.), в. *блѝѝина*.

БЛАТАТ(И) СЕ инф. (Ж.), в. *блѝѝи(и) се*.
„Блѝтају се крмци валѝан” (Ж.).

БЛАТАТ(И) СЕ инф. (Шљед.), в. *блѝѝи(и) се*.
„Блѝтају се крмци” (Шљед.).

БЛАТИТ(И) СЕ инф. (Кар, Мисл, Шљед.), за дивље свиње, кад се „у локвама” (Шљед.) излежављу. В. *блѣтѣи(и) се, блѣтѣи(и) се, блѣтѣи(и) се*.

„Блѣтѣ се, у шуми, у благу” (Шљед.).

БЛАТИТ(И) СЕ инф. (Мисл, Ж.), в. *блѣтѣи(и) се*.

„Блѣтѣ се у локвама” (Ж.).

БОКЕРИЦА ж. герм. (Бр, Кар, Мисл, Рог.), ловачка пушка код које су цијеви постављене једна на другу; „цијев по цијеву” (Бр.).

„Имѡ ја онѡ бокерицу своју” (Бр.). „Даде ми тѡ бокерицу, амѡн ја раби” (Кар.). „Било е бокерица пѣ шѣс” (Мисл.).

БЛЕЋАТ(И) инф. (Бр.), каже се за гласовз срндаћа.

БРАЊИК м. (Бр, Год, Мисл, Рак.), 1. метални лук око обарача на пушци (в. *брањик, ирсиѣн*), 2. жељезни дио између дршке и оптрица ножа.

БРАЊИК м. (Шљед.), в. *брањик*.¹

БРѢНЕК м. (Год, Ж.), в. *брѣнер*.

БРѢНЕК м. (Год, Ж.), в. *брѣнер*.

БРѢНЕР м. герм. (Бр, Мисл, Рак, Шљед.), кугла за сачмару. В. *брѣнек, брѣнек, кѡла*.

„Имѡ ја брѣнер, дѡбар” (Бр.).

БРЛОГ м. (Бр, Год, Мисл, Рак, Шљед.), склониште дивљих животиња, обично крупнијих. В. *брложник, брлоѡ, брлож, хѣндек*.

БРЛОЖИНА ж. (Кар.), „онѡ што е ѡстало иза мѣђеда, што опѣсини” (Кар.). В. *мѡх, мѡх*.

БРЛОЖНИК м. (Рак.). „ћѣ старѣна мѣђѣдѡ (Рак.), В. *брлоѡ*.

БРЉОГ м. (Рог.), в. *брлоѡ*.

БРЉОЖ м. (Рак.), в. *брлоѡ*.

БРЋС м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), за општрење ножа. В. *брѣија, ѣѣ, јѣѣ, идицијер*.

БЋКАЛА ж. (Рак.), мјесто на којем се срндаћ криви, риче.

„Имѡ тѡмо бѡкала, од срндаћа” (Рак.).

БЋКАРИТ(И) СЕ инф. (Бр, Год, Кар, Шљед.), за дивље свиње кад се парз. В. *идѣи(и) се, клѣи(и) се, крѣи(и) се*.

„Бѡкарѣ се крмци, ѣно, ћѡјеш” (Бр.).

БЋСИЈА ж. (Год, Рог.), в. *ѡсија*.

Ц

ЦЕНЗОНА ж. ром. (Рог.), в. *òññyc (лдва)*.

„Цензона ће бѣт . . .” (Рог.).

ЦИЈЕВ м. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Шљед, Ж.), дио (ловачке) пушке. В. *щуйльк*.

ЦИЈЉ м. (Рак.), в. *нишан*.

ЦИПОМ прил. (Бр.), за кера кад у лову штекти без прекида, гонѣћи дивљач.

„Гдñи ми онѣ кёр, ципом, ја се ушўће” (Бр.).

ЦВРЧАТ(И) инф. (Мисл, Ж.), каже се за гласове јаребице, копца и препелице. В. *цврћай(и)*.

ЦВРЋАТ(И) инф. (Бр.), в. *цврчай(и)*.

ЦВРКУТАТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Рак.), каже се за гласове јаребице, препелице и шљуке.

ЦВРЉУКАТ(И) инф. (Бр, Год.), каже се за гласове препелице и шљуке.

Ч

ЧАХУРА ж. (Ж.), в. *йайрона*.

ЧАПОР м. (Мисл.), в. *ћдйор*.

„Бйо чйор вукóвā” (Мисл.).

ЧАУРА ж. (Мисл.), в. *йайрона*.

ЧЕКА ж. (Мисл, Ж.), в. *йусија*.

„Йшли на чёку, ўранили” (Ж.).

Ђ

ЂАХУЉКЕ плур. тант. (Кар.), в. *лук*.

ЂАХУРА ж. (Бр, Рак.), в. *йайрона*.

ЂАКМАК м. турц. (Бр.), траг који зечевѣ остављају у снијегу.

„И ддље и гóre, и по ливади између ѱакмацима . . .” (Бр.).

ЂАУРА ж. (Год.), в. *йайрона*.

ЂЕКА ж. (Бр, Год, Кар, Рак, Шљед.), в. *чека*.

„И ја њйкке све разведём, ѳнаш, по онијем ѱекама” (Кар.).

„Јā бйо у лову на јарце, дшб на ѱёку” (Шљед.).

БЕКАЋ м. (Кар.), назив за ловце који у засједама очекују звјерку што је (из)гоне хајкачи.

БЕТВОРКА ж. (Рак.), назив за сачму према њеној крупноћи. В. *ћетворница*.

„Имам и ћетворку” (Рак.).

БЕТВРТИЦА ж. (Рак.), в. *ћетворка*.

БЙЛА ж. турц. (Рак.), кеса у којој су стари ловци држали барут.

БЌПОР м. мађ. (Бр, Год, Кар, Рак, Рог, Шљед.), група срна, дивокоза, дивљих свиња, вукова. В. *чдйор, һдйор, һдйор, кѣдо, сийдо*.

„Сањо һдпор дивкозѧ” (Год.). „Видио һдпор вукова” (Шљед.).

БЌПОР м. (Рог.), в. *һдйор*.

БЌПОР м. (Бр.), в. *һдйор*.

Д

ДЕМАШ м. турц. (Бр, Рак.), кер који има врло развијено чуло мириса, добре ловачке пасмине; „демом гднй . . . фѧта га на дем” (Бр.); „хава му дносй трѧг” (Рак.).

ДЕРАТ(И) СЕ инф. (Бр, Шљед.), каже се за гласове срндаѧа, лисице и свраке.

ДЕВЕТКА ж. (Бр, Рак.), крупнија сачма, за вишу звјерку.

„А девѧтка . . . а у лијевбј ѳвзјек девѧтка” (Бр.). „А била она, бѧлан, била она саѧма, крупна за срна, се зовѧ она, девѧтка” (Рак.).

Уп. у сплавзрској лексици рогатичкога краја (дрински сплавари) *дѧвѧтка*, девет метара дуг балван који се усплављује; „Девѧтка, и она се потурй” (Лука—Жепз).

ДЙТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Рак, Шљед.), за кера, кад открије дивљач у леглу и почне је гонити. В. *йрйфайши(и), ѳзѧй(и)*.

„Кѧрад оздѧ хѧ дйгни, ѧто зѧца оздо вама . . . Кад мй йзй-ћѧмо, кад кѧрад гднѧ, дйгли дпѧ . . . Кѧрад дйгоше зѧца гѧри” (Кар.). Ћујѧм јѧ оздѧ, ћйм кѧради дйгошѧ . . .” (Рак.).

ДЙМНЙ (БАРУТ) придј. (Год.), в. *ѧбићнй (баруи)*.

ДЙВИЈѧ МѧЧКА ж. (Ж.), в. *дйвљѧ мѧчка, дйвљѧ мѧћка*.

ДЙВИЈѧ ПѧТКА ж. (Кар, Ж.), в. *дйвјѧ пѧћка, дйвљѧ пѧћка*.

„Тѧмо пѧннѧ дйвијѧ пѧтке” (Кар.).

ДЙВИЈѧ СВЙЊА ж. (Ж.), в. *дйвјѧ свиња, дйвљѧ свиња, кѣмак, кѣме*.

ДИВЈА ПЋТКА ж. (Кар.), в. *divijā pātkā*.

„Било е дивјй пѣткѣ” (Кар.).

ДИВЈА СВИЊА ж. (Бр), в. *divijā sviņa*.

ДИВЉА МЋЧКА ж. (Мисл.), в. *divlja mčka*.

ДИВЉА МЋЪКА ж. (Бр.), в. *divlja mčka*.

ДИВЉА ПЋТКА ж. (Шљед.), в. *divlja pātkā*.

ДИВЉА СВИЊА ж. (Бр.), в. *divlja sviņa*.

„Било е дндѣ дивљйје свињѣ” (Бр.).

ДИВЉЋЧ зб. (Мисл, Ж.), 1. општи назив за дивље животиње; „срњѣнѣ дивљѣћ (Бр.), в. *divljač, divljač, zvjer, zvjerad, zvjeriņe, zvjerka*; 2. месо од дивљачи — „месо од свакѣ звјеркѣ” (Год.),

ДИВЉЋЋ зб. (Бр, Год, Кар.), в. *divljač*.

ДИВЉЋЋ зб. (Бр.), в. *divljač*.

ДИВЉЇ ЈЋРАЦ м. (Ж.), в. *divljij jarač*.

ДИВОЈАРАЦ м. (Бр, Год, Мисл, Ж.), в. *divljij jarač, jarač¹*.

„Из Добриш”цѣ сѣшѣ пѣд онѣ стйјене-пѣсѣ. Дивѣјарац” (Ж.).

ДИВОКОЗА ж. (Год, Мисл, Рак, Ж.), в. *divokozā, divokōzā, jaričā*.

„Пѣшѣ јѣ љѣв на дивѣкозе” (Год.). „Било мѣсо о дивѣкозе” (Рак).

ДИВОКОЗА ж. (Бр, Шљед.), в. *divokozā*.

ДИВОКОЗА ж. (Рак.), в. *divokozā*.

ДѢБАР СНИЈЕГ м. (Бр, Ракм, Шљед.), в. *ibazluk*.

„Пао дѣбар снйјег” (Шљед.).

ДѢБРО НѢСИТ(И) инф. (Бр, Год.), за ловѣчку пушку, кад добро погађа, кад јѣ је нишански спѣзвѣ дѣбро пѣдѣлѣнѣ. Уп. *slabo nositi(u)*.

„Била дѣбра, знѣш, дѣбро нѣсила” (Бр.).

ДѢБИ НА МѢТУ синт. (Рак, Мисл, Шљед.), за звјерку, кад дође нѣ такву удаљеност да је ловац може пуцати; „дѣшѣ на мѣту” (Мисл, Шљед.), „дѣшла на мѣту” (Рак.). В. *udariti(u) na yušku*.

ДѢБИ ЋСПУДА синт. (Бр, Рак, Шљед.), за звјерку, кад се изне-
нада пѣјавѣ пред ловѣцем, кад је ловѣц не очекује.

„Дѣшла ми ѣспуда” (Шљед.).

ДОСЕЉѢНИК м. (Шљед.), каже се за птице (врста) које зими од-
лазе у топлије крајевѣ и враћѣју се у прољѣће. В. *seliica*.

„Свѣ су тѣ досељѣници” (Шљед.).

ДОСПЈЕТ(И) инф. (Мисл.), за кера кад стаса за лов, кад почне
ловѣти.

„Дѣспѣо ми кѣр, да вѣдѣш” (Мисл.).

ДЌЗВОЛА ж. (Бр, Рак, Шљед.), в. *ка̀рѣа*.
„Набавѣо дѡзволу, свѣ” (Год.).

ДРАМУША ж. (Шљед.), крупна сачма. Уп. *ѣмѣа*.
„Она драмуша, такѡ су старѣ лѡвци звѣли” (Шљед.).

ДРЕЧАТ(И) инф. (Мисл, Ж.), кеже се за гласове орла и креје, и за гласове зеца које он испушта кад је рањен; „дрѣка га стоѣ” (Бр.). Уп. *дрѣкаѣ(и)*.

ДРЕЧАТ(И) инф. (Бр, Кар.), каже се за гласове зеца које он испушта кад је рањен (в. *дрѣкаѣ(и)*) и за гласове срндаћа.

ДРИЛИН м. (Шљед.), в. *дрилинѣ*.

ДРИЛИНГ м. герм. (Бр, Кар.), троцијевка-пушка са три цијеви. В. *дрилин*, *дрилинѣ*, *дрилинѣ*.

ДРИЛИНГ м. (Год.), в. *дрилинѣ*.

ДРИЛИНГ м. (Бр.), в. *дрилинѣ*.

ДУЉИТ(И) инф. (Бр, Шљед.), за кера кад предуго гони звјерку.
„Дуљѣ, дуљѣ, ја више не шѣе хѣкат” (Бр.).

ДУПЛА (НУЛА) придј. ж. (Год, Рак.), сачма, према величини, нешто вѣћа од „нуле”. Уп. *нула*.
„Ма јѡк, дуплѣ љѡ” (Рак.).

ДУПЛИРАТ(И) инф. (Бр.), други пут пуцати на дивљач, одмах послѣ првог испљеног хица (двѡцијевкѡм), В. *ѡреѣунѣѣ(и)*.
„Он дуплирѡ, хѣјем ја, више хѣлира” (Бр.).

ДУПЉАР м. (Год.), врста голубова који „не селе” (Год.), остају и зими, кријући се у руцѣма, дупљама. В. *ѡрлаѣн*.

ДУРБИН м. турц. (Бр, Рак, Шљед.), в. *дѡдѣлѣд*.

ДВАДЕСКА ж. (Год.), назѣв за ловачку пушку, према врсти калибра. Уп. *дѡанѣска*, *ѣснѣска*. Уп. такођер у сѣлавјерској лексици рогатичкога краја *дѡдѣска*, балван дуг двадесет метара који се усплављује (Лука—Жепѣ).

ДВАНѢСКА ж. (Бр, Год.), назѣв за ловачку пушку, према врсти калибра. Уп. *дѡдѣска*, *ѣснѣска*.
„И ондѣр је њѣму Мѣндић даѡ трѡцијевку на пѣшкѣш, дѡанѣску” (Рак.).

Уп. у сѣлавјерској лексици рогатичкога краја *дѡанѣска*, балван дуг дванаест метара који се усплављује (Лука—Жепѣ).

ДВѢЦА ж. (Рак.), назѣв за сачму, према њеној крупноћѣ.
„Двѣцу ми дѣли” (Рак.).

Уп. у лексици дринских сѣлавјера *дѡѣца*, балван дуг двѣ метра који се усплављује; „Море и двѣца, кѣје се љ сѣлав” (Лука—Жепѣ).

ДВОГЛЕД м. (Бр.), в. *дурбѝн*.

ДВОЦЈЕПКА ж. (Мисл.), в. *двоцјевка*.

ДВОЦЈЕВКА ж. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), ловачка пушка „сү двије цїјјеви” (Год.). В. *двоцјейка*.

Е

ЕГЕ ср. турц. (Бр, Кар.), в. *брѹс*.

ЕГЗА ж. турц. (Кар.), в. *кайисла*.

„И накије ѝмб ѓзѝ оније, то смо ми звáли досад ѓззе, онѐ кап-
сле, што сáд кáжѹ” (Кар.).

Ф

ФАЈНА ж. герм (Бр.), в. *рáса*.

„Кáкѐ је фáјнѐ; (Бр.)?”

ФАЗАН м. (Бр, Рог.), в. *фáзáн, фáзáнка*.

ФАЗАН м. (Рак, Рог.), в. *фáзáн*.

ФАЗАНКА ж. (Рог.), в. *фáзáн*.

ФЕЛА ж. мађ. (Бр, Год, Кар.), в. *рáса*.

„Добру фéлу кѐрбá он ѝмá вáзди” (Год.).

ФИЈЎ, ФИЈЎ, ФИЈЎ ономат. (Кар.), пдражавáње гласова орла.

ФИНЊ (БАРУТ) придж. м. (Шљед.), врста барута. В. *бѐздимнѝ (баруѝ)*.

ФЙШЕК м. турц. (Бр, Год, Кар, Рак, Шљед.), в. *ѝаѝрбáна*.

ФИШЕКЛИЈА ж. (Год, Рак.), в. *фишѐклије*.

ФИШЕКЛИЈЕ плур. тант. турц. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед.),
кожни прјас у ксјем стоје меци, фишеци, патроне. В. *фишѐклија, фишѐк-
лук, оѝáсáћ*.

„Зáбран лбáа бѝб, јá нѐ шѝе фишѐклијá ѹзѐт” (Рак.).

ФИШЕКЛУК м. (Год, Рак.), в. *фишѐклије*.

ФЛАНКА ж. ром. (Бр, Год, Рак, Шљед.), уз глаголе *ићи, доћи, ѝу-
цаѝи* и сл., у значењу *укосо, искосо* и сл.

„Їдѐ с флáнкѐ” (Год.). „Дбшб ми с флáнкѐ” (Рак.). „Пѹцб с:
флáнкѐ” (Шљед.).

ФУКАТ(И) инф. (Кар, Мисл.), каже се за гласовз куне.

ФУТРОЛА ж. герм. (Бр, Кар, Ж.), навлака за пушку.

Г

ГĂ, ГĂ, ГĂ ономат. (Кар, Рак.), каже се за гласове свраке.

ГĂКАТ(И) инф. (Год, Кар, Рак, Шљед.), каже се за гласове врране.

ГĂЈКА ж. (Кар, Мисл.) 1. в. *кѡвча*; 2. дио ловачке столице, којим се столица „пришчѡа за фишѡклије или рѡпсѡк” (Мисл.).

ГĂЊАТ(И) СЕ инф. (Рак.), в. (*с*)*ѡѡриѡи(и) се*; и за парење зечева; „гѡѡ се зѡћка” (Шљед.), в. *ѡѡѡи(и) се*.

ГАРАБЊН м. ром. (Бр, Год, Кар, Рак.), ловѡчка пушка са једном цијеви. В. *ѡарабѡна, једнѡцијѡка, једнѡцијѡвка, јенѡцијѡвка, јенѡцијѡвка, карѡбѡн, карабѡна, куѡлара, куѡлѡриѡа*.

ГАРАБЊНА ж. (Бр.), в. *ѡарабѡн*.

ГЊКАТ(И) инф. (Ж.), каже се за гласове лисице у ситуацији кад јој је живот у опасности, кад је кер нападне и сл.

ГЊДА (БĂРУТА) ж. турѡ. (Бр, Рак, Ж.), мјера барута, одређена количина која се ставља у патрону при прављењу ловачких метака. В. *ѡѡда(баруѡа) кѡлуф, лула, мјѡра(баруѡа), мјѡра(баруѡа), мјѡрило(баруѡа), мјѡра(ѡѡѡѡна)*.

ГЊДА (БĂРЊТА) ж. (Бр.), в. *ѡѡда(баруѡа)*.

ГЛАВА ж. (Бр, Год, Кар.), жељезни дио ловачке пушке на којем је хороз, кокот. В. *ѡѡбан*.

ГМЊЗА ж. (Год, Кар, Рак.), ситна сачма, в. *сѡѡнѡ*. Уп. *ѡѡзиѡа, дрѡмуѡа*.

„Тѡрио, наиме, гмѡзѡ” (Кар.).

ГМЊЗИЦА ж. (Рак.), в. *нѡѡан*.

ГЊЛУБ м. (Год, Мисл, Рак, Шљед.).

„Њби два гѡлѡба гривѡѡша” (Мисл.).

ГЊНИТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), за кера кад тјера звјерку.

„Ăзѡ тѡмо у оном ѡѡѡру, кад пѡћѡше гѡнит” (Бр.). „Кѡр гѡнѡ . . . Кад се помѡлишѡ, кѡрѡд ѡпе гѡнѡ” (Шљед.).

ГЊНИТ(И) СЕ инф. (Бр.), каже се за парење срна и дивљих свиња. В. *букарѡи(и) се, ѡѡѡи(и) се*.

ГЊЊĂЃ м. (Кар.), в. *ѡѡкѡѡ*.

ГЊЊАТ(И) СЕ инф. (Бр, Год, Шљед.), в. *ѡѡриѡи(и) се*. Каже се и за парење срна (*в. ѡнѡѡи(и) се, свѡдбено кѡло*), зечевѡ (*в. ѡѡѡи(и) се, ѡѡѡи(и) се*), лисиѡа.

ХАЛКА ж. турц. (Год.), 1. метални, округли дио гвџџа (в. *ivdžja*) за који се вџе канапа, жица и сл, па се онда гвџџа вџу за дрво, камен; 2. метални дио крампџа (в. *krāmijj*), у облику прстена, кроз који се провлачи жица, канапа и сл, па се тако крампџ причвршћује за ногу; 3. метални дио на пушци за који се вџе каиш (в. *iājka, kd̄vca, iđiŕla*).

ХА ХЀ МЀЛЀИ (Рог.), кад ловџ гдџстиче кера на тражење дивљачи, В. *đvo mālī xā xā; jā°, jā°, jā°*. Уп. хорит(и).

ХАМЕЛЕС м. (Шљед.), в. *xāmerles*.

ХАМЕРЛЕС м. герм. (Бр, Кар.), врста пушке сачмарице. В. *āmelēska, xāmelēs, iđiŕara*.

ХАРЛАКАТ(И) инф. (Бр, Рак.), в. *xalākai(u)*.

ХЕФТАЛУК м. турц. (Бр, Рак.), период од седмицу дана у којем су стари ловџ ловили, без прекида. В. *xevīdaluq*.

ХЕВТАЛУК м. (Год.), в. *xevīdaluq*.

„Ѐ, ђни су тђ долџзџи кб на један хевтџлук” (Год.).

ХЕНДЕК м. турц. (Ж.), в. *b̄rloī*.

ХИ ХИ ХЀ, ХИ ХИ ХЀ ононат. (Кар.), опонашање гласа вџеверице.

ХѐМАРКА ж. (Бр.), лисичија длака.

„Мајку му, па лџјепо црна онџ, онџ хѐмарка” (Бр.).

Хѐ(ѐѐѐ)П: Хѐ(ѐѐѐ)П (Бр, Кар.), кад се ловџи дозџвџу у шуми. Прво је пџзив; ловџ упућује пџзив једноме ловџу или групџ, не знајући гдџе се они налазе. Друго је одзив; на позџв *xō(ōōō)ī* одзив је *xō(ōōō)ī*, што значи „чуо сам позџв”, „ту сам” и сл. В. *xō(ōōō)ī: xōī xōī xō(ōōō)ī*. Уп. *xōīāње, xōīai(u)*.

Хѐ(ѐѐѐ)П: ХѐП ХѐП Хѐ(ѐѐѐ)П (Бр, Рог.), В. *xō(ōōō)ī: xōī xōī xō(ōōō)ī*. Уп. *xōīāње, xōīai(u)*.

Хѐ(ѐѐѐ)П: Хѐ(ѐѐѐ)П (Бр.), пџзив-одзив, при чему је ситуација пџзива лишена пратећих момената неизвџесности; овџм ловџи готово формално пџтврђују свџје присуствџ, кад су в љ близу један другог, кад су се в љ чули илџ вџдџели. Уп. *xōīāње, xōīai(u)*.

Хѐ(ѐѐѐ)П: Хѐ(ѐѐѐ)П (Бр.), пџзив-одзив у групном лову, хајџи, кад се пџзивѐм тражи одговор на то да ли је хајџа завршена, а одзивѐм се то пџврђује. Уп. *xōīāње, xōīai(u)*.

Хѐ(ѐѐѐ)П ГѐТОВѐ (Рог.), кад ловџ обавџштава другог ловџа илџи групџ да је убио звџерку. Уп. *xōīāње, xōīai(u)*.

Хѐ(ѐѐѐ)П ПЀЗИ (Рог.), кад ловџ, пџшто је пуцао у дивљач па је није убио илџи је само ранио, обавџштава другог ловџа илџи групџ да буду у приџправности јер претџставџа да би звџерка могла натрчати на њихову засџеду.

ХѐПЀЀЕ ср. (Бр, Кар, Рак, Шљед, Ж.), радња „хопања”, којѐм се ловџи у ловџшту спџразумџјџу. Уп. *xōīai(u)*.

ХОПАТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Рак, Шљед, Ж.), дозивати се у ловишту на ловачки начин, „хопањем”, уп. *хопање*. Уп. и *одхопнуи(и)*. „Нёмџ да хспаш” (Бр.). „Хспиди дни, ништа” (Год.). „Тѣ ти ја ономѣ хџпнѣм, Захидаги: хџп, хџп . . . Нико нѣ хџпѣ” (Кар.). „Хџпни, бџлан” (Ж.).

ХОРА ж. лат. (Бр, Год, Кар, Рак, Шљед, Ж.), погодни временски услови за ловљење. В. *џра*.

„Дџбра хџра бџла . . . Пџшли мѣ, хџра бџла” (Бр.). „Свѣнуло, хџра болан . . . Жѣвѣ хџра, пѣшкѣ џд мерѣкѣ лџвац” (Кар.).

ХОРИТ(И) инф. (Рак, Рог.), подстицати кера на лов, на трагање за дивљачи. В. *соклѣи(и)*. Уп. *ха хѣ мѣлѣ; ѣво мѣлѣ хѣ хѣ; жѣ°, жѣ°, жѣ°, Уп. и ухџравѣи(и), усџклѣи(и)*.

ХОРОЗ м. турц. (Бр, Год, Рак.), дио ловачке пушке који се при потезању обарача џдшиње и чијим ударом долази до активирања капиле и метка. В. *хџрџз, џроз, џрџз*.

ХОРОЗ м. (Кар, Рак.), в. *хџроз*.

ХОРОЗАЧА ж. (Бр.), ловачка пушка са хорозима, кокотима (в. *хџроз*). В. *хџрџзуља, хџрџзуша, џрџзача*.

ХОРОЗУЉА ж. (Шљед.), в. *хџрџзађа*.

ХОРОЗУША ж. (Бр.), в. *хџрџзађа*.

ХРОКТАТ(И) инф. (Бр, Год, Рак, Ж.), каже се за гласове дивље свиње и срдѣђа.

„Хрџкѣ крѣмак” (Бр.). „Хрџктѣ, ѣђем, анам ѣ шуми” (Год.).

ХУЋАТ(И) инф. (Бр.), каже се за гласове вјевѣрице.

ХУДИТ(И) инф. (Бр, Кар.), за кера, кад болује џд криве (в. *крѣва*), за његово цвѣљење, в. *бѣлѣи(и), кѣшлѣи(и), крѣшѣи(и), шкџмуђѣи(и)*.

ХУКТАТ(И) инф. (Рак.), каже се за гласове вјевѣрице.

И

ИКЧИЈА ж. турц. (Мисл, Ж.), ловачка страст, мерак. В. *ѣкђија*.

ИКЋИЈА ж. (Бр, Год, Рак, Шљед.), в. *ѣкђија*.

„Ѐзѣз и Смајџ су ти зѣлѣи прѣвѣ ѣкђију, онѣ лџвѣкѣ” (Бр.).

ИСХАЈКАТ(И) инф. (Бр, Шљед.), кад хѣјкачи успѣју истѣрати звѣрку из њеног легла и натѣрати је на ловце.

„Пѣтѣ га Ѐзѣз, ѣсхѣјкашѣ лѣ, Срѣскѣ” (Шљед.).

ИСКџПАТ(И) инф. (Бр, Кар, Шљед.), начин лџвѣ на јазавца, куну, лѣсицу; у рупѣма, јамама. Подузѣмају се различѣте радѣе како би се звѣрка истѣрѣла из рупѣ (нѣјчешѣе пѣљењем вѣтре - дѣмом).

„Ѐскопѣлѣи, бѣло хѣ пѣшѣс” (Бр.). „Ѐскопѣ сам, прѣђѣ хѣм, нѣ вѣрују” (Кар.).

ИСКОТИТ(И)СЕ инф. (Год.), в. *око̀дѣиши(и) се*.
„Искотила се јеверица” (Год.).

ИСПОД ПУШКЕ синт. (Кар.), уз глаголе *ѡбјећи*, *умаћи* и сл, кад звјерка успије извући живу главу, побјегне ловцу баш онда кад је он у идеалној прилици да је пуца, убије.

ИСТРАЖИВАТ(И) инф. (Год, Рак, Шљед, Ж.), за радњу коју предузима ловиц или кер у трагању за дивљачи коју је ловиц претходно ранио. В. *ѡѡфражѡваи(и)*.

ИСТРИЈАНЕР м. (Бр.), врста ловчких керова, према географском одређењу поријекла пасмине. Уп. *балкѡнац*, *ѡсавѡц*, *ѡсавка*.

ИЗВЛАКАЋ м. (Год, Кар, Шљед.), в. *кљѡч¹*.

Ј

ЈА° ЈА°, ЈА° ЈА° (Рог.), в. *ха хѡ мѡ ти*.

ЈАБУБИЦА ж. (Бр.), истурени дио кундака испод којег се ставља рука при нишањењу и пуцању. В. *јѡбука*.

ЈАБУКА ж. (Ж.), в. *јѡбућица*.

ЈАДИКАТ(И) инф. (Год.), каже се за гласове креје; „јадикати зна” (Год.).

ЈАКА (ПУШКА) придј. ж. (Рак.), каже се за пушку која при потезању обарача прерано опали (због техничкога квара и сл.).

„Јака му пушка, нѡ мере ѡбит” (Бр.).

ЈАЛМАН м. турц. (Бр, Год, Шљед.), 1. в. *кѡндак*, 2. в. *кѡмзе*.

„Стѡри би говѡри-јѡлман” (Год.).

ЈАМАР м. (Год, Рак.), в. *јѡзавѡр*.

ЈАРАЦ м. (Бр, Год, Ж.), 1. в. *дивојѡрац*, 2. в. *срндѡћ*.

„И ондѡ, јѡдан дѡн ѡбише ѡни . . . ѡбише-јѡрѡц” (Бр.).

ЈАРЕ ср. (Год, Кар, Ж.), в. *лѡне*.

ЈАРѢБИЦА ж. (Год.), в. *јѡрѡбица*.

ЈАРИЦА ж. (Ж.), в. *ѡвокоза*.

„Бѡла јѡриѡц” (Ж.).

ЈАСТРѢВИЋ м. (Кар, Рак.).

ЈАСТРИЈЕБ м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак.), в. *јѡстријѡб*.

ЈАСТРИЈЕБ м. (Ж.), в. *јѡстријѡб*

ЈАЗАВАЦ м. (Бр, Кар, Рак.), в. *јѡзавѡц*.

ЈАЗАВѢАР м. (Бр.), врста ловчких керова. в. *јѡмѡр*, *јѡзавѡрѡрка*, *јѡзовѡр*. Уп. *ѡвиѡр*, *зѡр¹*, *зѡруѡш¹*.

ЈАЗАВѢАРКА ж. (Бр.), в. *јѡзавѡр*.

- ЈАЗАВЋЕ ср. (Рак.), в. *јазовће, јазовче, јазовће*.
- ЈАЗАВЧИЈА ЈАЗБИНА ж. (Мисл.), в. *јазбина*.
- ЈАЗАВЋИЈА РЋПА ж. (Бр.), в. *јазбина*.
- ЈАЗБИНА ж. (Бр, Год, Кар, Мисл.), в. *јазавчија јазбина, јазавћија рџа, џџија, рџа*.
- ЈАЗОВАЦ м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Ж.), в. *јазовац, јазовац*.
„Затуљили јазовца” (Кар.).
- ЈАЗОВАЦ м. (Ж.), в. *јазовац*.
- ЈАЗОВЧЕ ср. (Мисл.), в. *јазавће*.
- ЈАЗОВЋАР м. (Год.), в. *јазавћар*.
- ЈАЗОВЋЕ ср. (Год.), в. *јазавће*.
- ЈАЗОВЋИЈА РЋПА ж. (Кар.), в. *јазбина*.
- ЈЕДНОЦЈЕПКА ж. (Мисл.), в. *јарабџн*.
- ЈЕДНОЦЈЕВКА ж. (Год.), в. *јарабџн*.
- ЈЕГЕ ср. (Рак.), в. *брџс*.
- ЈЕНОЦЈЕВКА ж. (Бр, Кар, Мисл, Шљед, Ж.), в. *јарабџн*.
- ЈЕННОЦЈЕВКА ж. (Ж.), в. *јарабџн*.
„А џмб сам и бвџ, бџвџ, ебвџ јенноцјевку” (Ж.).
- ЈЕРЕБИЦА ж. (Бр, Кар, Шљед.), в. *јаребџца*.
- ЈЕВЕРИЦА ж. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед, Ж.).

К

КАДИТ(И) инф. (Год, Кар, Рак, Шљед.), начин ловљења дивљачи у јамама (јазавца, куне, лисице); испред јаме у којој се звјерка налази запали се вџтра и дим је истјерује ван. В. *зџждџи(џ) кад*. Уп. *искојџ-ваџ(џ), џџкадџи(џ)*.

„Кадио је он рџније, бблан, зџџ како” (Рак.).

КАИШ м. турц. (Бр, Мисл, Рак, Ж.), 1. кожни обруч који се керу веже око врата (в. *бџрлица*), 2. за пушку (в. *рџмник*).

КАЈАСА ж. турц. (Кар, Рог.), узица од коже, за ловачке керове. Уп. *лаџаџ, џвџдаџ, сџџџр*.

КАЛУФ м. турц. (Ж.), в. *џџда (бџруџа)*.

КАМЗЕ плур. танг. турц. (Бр, Год, Ж.), дршка (ловачког) ножа. В. *јџлман², камзе, сџџ*.

КАМЗЕ плур. танг. (Ж.), в. *камзе*.

КАЊБЕ плур. танг. турц. (Кар.), в. *крџмџџџ*.

КОБАЦ м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог.), в. *кобац, коџац*.
„Опасни су коџци” (Мисл.). „Од оних је кобаца . . .” (Рак.).

КОБАЦ м. (Рог.), в. *кобац*.

КОЧНИЦА ж. (Ж.), за кочење пушке, кад метак не може да опали.
В. *коћница*.

КОЋНИЦА ж. (Кар, Шљед.), в. *коћница*.

КОКОШАР м. (Бр, Рог.), в. *мишалџка*.

КОЛА ж. (Мисл, Ж.), кад ловци опколе звјерку тако да се она тешко може извући.

„У колу запада” (Мисл.). „Бџга ми, у колу је узесмо” (Ж.).

КОЛАТ(И) инф. (Бр, Рак.), кад млад ловац, „регрут”, у лову обавља помоћне радње, помаже ловцима; „зџвдџ кџрад” (Бр.), „вџдџ кџрове” (Рак.) и сл.

„Ја колам. Кџло ја онда” (Бр.). „Ја колам, ондар регрут, нај-млађџ, бива, пџћо џстом лџвити” (Рак.).

КОПАЦ м. (Бр.), в. *кобац*.

КОРЕ плур. тант. (Год, Кар, Рак, Ж.), кожна футрола за (ловачки) нож. В. *корице, корице, висак*.

КОРИЦЕ плур. тант. (Мисл, Шљед.), в. *кодре*.

КОРИЦЕ плур. тант. (Ж.), в. *кодре*.

КОТА ж. ром. (Шљед.), „тџ је мјесто ње звјџрка џзлаџ прџд кера-дима, ње знаш коту” (Шљед.). В. *џуџија*.

КОТИТ(И) СЕ инф. (Бр, Кар, Рак, Мисл, Ж.), општи назив за чин порода код живџтиња, и за дивљач.

КџВЧА ж. (Мисл.), метални дио којим се каиш веже за пушку.
В. *џџка, халка³, џџџа*.

КџЖА ж. (Год, Шљед.), кожни дио ловачке столице, на који се сједа. В. *сједало*.

КРАМПИЈЖ м. герм. (Год, Кар.), предмет од гвожђа који ловац ставља на ноге (на ципџле, чизме и сл.) да би се лакше крџгао по стије-нама (најчџшће у лову на дивџкозе). В. *канџе, канџе*.

„Тџрили ми онџ крампџџе” (Год.).

КРАЉЕВЕ ЂџКЕ плур. (Рак.), ловачки топоним, име ловишта у којем је између два рата краљ често ловио (терен од рогатичкога краја и Гласинца према Хан-Пијеску). Уп. *Алајбеџова Пуџија*.

КРЕ^А, КРЕ^А, КРЕ^А ономат. (Кар.), каже се за гласове свраке.

КРЕЧАТ(И) инф. (Мисл., Ж.), каже се за гласове дивље патке, креје, орла, свраке, врानе, као и гласове зеца кад је рањен В. *крџаџ(и)*.

КРЕЂАТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Рак, Шљед.), в. *крџаџ(и)*.

КРХАТ(И) инф. (Бр.), в. *хџџиџ(и)*.

- КРЕЈА ж. (Бр, Год, Мисл.).
„Креја зајадикала” (Год.).
- КРЕКЕТАТ(И) инф. (Год.), каже се за гласове свраке.
- КРЕКУТАТ(И) инф. (Кар.), каже се за гласове свраке.
- КРИЋАТ(И) инф. (Кар.), каже се за гласове зеца које он испушта кад је рањен.
- КРИВА ж. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак.), болест ловачких керова. В. *ба̀лавац, шм̀р̀кшавац, шм̀ненџак*. Уп. *ху̀дши(и)*.
- КРИВИТ(И) СЕ инф. (Бр, Год, Рак, Рог, Шљед, Ж.), каже се за гласове срндаћа, као и медвједа кад је „при невољи” (Год.).
- КРИВОЛОВАЦ м. (Бр, Кар, Рак, Шљед.), онај који кришом или непрописно лови.
- КРКАТ(И) СЕ инф. (Бр.), в. *букариш(и) се*.
- КРМАЧА ж. (Мисл, Ж.), женка од дивљих свиња. В. *кр̀мача*.
- КРМАЋА ж. (Бр, Год, Кар, Рак, Рог.), в. *кр̀мача*.
- КРМАК м. (Бр, Год, Кар, Рак, Рог, Шљед, Ж.), мужјак од дивљих свиња, в. *вџер, њ̀расац*; 2. општи назив за врсту (в. *кр̀ме*).
„Видим, бџга м крмак . . . Ишли у лџв на крмке” (Бр.). „Бџо џнда лџв на крмке” (Год.). „И џмџ сам кџра дџбра за крмка” (Шљед.).
- КРМЕ ср. (Шљед.), в. *кр̀мак²*.
„Ћинило му се, кџкџ, да е крме џнудџ оно било” (Шљед.).
- КРПЉЕ плур. тант. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Ж.), справа од дрвета која се ставља на ноге; за кретање кроз ловиште кад је дубок снијег, да се у њега не пропџда.
„Крпље на ноге оплџтџ, џд прџшња” (Бр.).
- КРСТАШ м. (Год, Кар, Рак.), врста јастреба. Уп. *мишалџвка*.
- КРШКА ж. (Бр, Кар.), в. *бџџлица*. Уп. *злаџика*.
- КУЦАТ(И) СЕ инф. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), каже се за парење ловачких керова. В. *куцџниџа, џ̀ршиш(и) се, вџзаш(и) се*.
- КУЋА ж. (Бр.), в. *ку̀ћара*.
- КУЋАРА ж. (Бр, Год, Кар, Рак.), кућица за ловачке керове. В. *ку̀ћа, ку̀ћариџа, ку̀ћиџа, сирџџ*.
„Оставио ја кџра у ку̀ћару” (Бр.).
- КУЋИЦА ж. (Мисл.), в. *ку̀ћара*.
- КУГЛА ж. (Год, Мисл.), в. *бр̀енер*.
- КУГЛАРА ж. (Год.), в. *џара̀бџн*.
- КУГЛАРИЦА ж. (Шљед.), в. *џара̀бџн*.

КЎЈА ж. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Ж.), в. *кѣруша*.

„Кѳја с онѳм штенáдима” (Рог.). „Кѳја ми скѳтна” (Ж.).

КЎРЈАК м. турц. (Рог, Ж.), в. *вѳк*.

„Ўбишѳ кѳрјáка, шѳф је бѳо” (Рог.).

КУКУРИЈЕКАТ(И) инф. (Бр.), каже се за гласове фазана.

КЎНА ж. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Рог, Ж.), в. *кунѳца*.

„Вѳлага, ѳно кѳна хѳдала пѳ пољу . . . Затѳљѳм онѳ кѳну . . .

И наѳѳмо кѳне . . . Мѳ смо зáно ишли, свѳ за кѳнама” (Кар.).

КЎНЧЕ ср. (Мисл.), младо од куне.

КЎНДАК м. турц. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед.), дрвени дио пушке. В. *јáлман*¹.

КУНИЦА ж. (Кар.), в. *куна*. Уп. *кунѳца* за ѳековиту траву у рогатичком крају.

КЎРЈАК м. турц. (Бр, Год, Кар, Рак, Ж.), в. *вѳк*.

Л

ЛĀЈАТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед, Ж.), 1. за ловачке керове, 2. за гласове лисице, особито за гласове мужјака и женке у вријеме парѳња, кад се дозивáју.

1. „Лáјѳ ми кѳрови, ал ѳáба” (Бр.). 2. „Лáѳ лѳс“ца, ѳѳем” (Бр.).

„Лáјѳ и мѳшкѳ и жѳнскѳ” (Год.). „Лáјѳ лихáѳ и лѳсца . . .

Лáјѳ лѳс“це, трáжѳ се” (Шљед.).

ЛĀНЕ ср. (Бр, Год, Кар, Рак, Рог, Шљед.), в. *јáре, срѳче, срѳѳе*.

„Ўзѳ и онѳ лáне, мáлѳ” (Шљед.).

ЛĒГЛО ср. (Бр, Кар, Рог, Шљед.), 1. в. *лѳга*, 2. поријекло кера, поријекло пасмине (в. *ѳријáвиш(и) лѳло*).

ЛĪХАЦ м. (Рог.), в. *лихáѳ*.

ЛĪХАЋ м. (Бр, Год, Кар, Рог, Шљед, Ж.), мужјак од лисице. В. *лихац, лијáѳ*.

ЛĪЈА ж. (Год, Кар.), в. *лисица*.

ЛĪЈАЋ м. (Мисл.), в. *лихáѳ*.

ЛĪСИЦА ж. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед, Ж.), в. *лија, лисѳца*.

„Ако бѳдѳ лѳсица, ѳна ѳе привлáѳити стјѳнама” (Бр.). „Свѳ за лѳсицѳм дѳли, и лѳсица и ѳна, свá се полѳмили” (Ж.).

ЛĪСЈЕЦА ж. (Ж.), в. *лисица*.

„Лѳсѳца се закѳтрља дѳље” (Ж.).

ЛĪСИЋЕ ср. (Бр, Шљед.), в. *лишѳче*.

ЛĪШЧЕ ср. (Мисл, Ж.), младо од лисице. В. *лисиѳе, лишиѳе, лиши’ѳе*.

ЛЇШЋЕ ср. (Год, Шљед, Ж.), в. *лїшче*.

ЛЇШЋЕ ср. (Кар, Шљед.), в. *лїшче*.
„Ўзе онō лїш'ће мālō” (Шљед.).

ЛОГА ж. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед, Ж.), склониште дивљачи, мјесто гдје се она крије, живи, коти и његује младе. В. *лѣло*¹.
„Видїм ја — лōга” (Год.). „Бōгам, свѣ онѣ лōге” (Кар.).

ЛОВ м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед, Ж.) 1. ловљење (в. *авђилук*), 2. предмет лова, оно што се лови или улови, улов.

1. „Ї ја сам їмō тў јáку вōљу зã лōв . . . Е, хоћу ў лōв” (Бр.).
Па би нѣкије дãnã ишли по цїјели дãn ў лōв” (Год.). „Їннōм ја крѣнѣм ў лōв” (Кар.). „Зãбран лōвã бїо” (Рак.). „Ї виш мōј би рãд сãв бїо осто дог тећѣ лōвã” (Шљед.).

2. „Тãдã е бїло лōва. Тãдã е бїло срндãћã нãјвишѣ” (Мисл.).

ЛОВАЦ м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед, Ж.), *авзїџа, ав-ђиџа*.

„Їшō сам с лōвцима” (Бр.). „Знãм да су се сãстајали лōвци овди” (Год.). „Слãб је лōвц, слãб . . . Лōвци кō лōвци” (Кар.). „Ловац сам двãдес веш гōдїнã” (Мисл.). „Он лōвц био дōбар. . . Опкōлишѣ ону вртãћу, лōвци, бијãше ловацã пōдо-сти . . . Дōље лōвцима кãжѣм” (Шљед.).

(ЛОВАЧКА) СТОЛИЦА ж. (Мисл, Ж.), в. (*ловаћкã*) *стїдлица*.

(ЛОВАЧКА) СТОЛИЦА ж. (Бр, Год, Кар, Рак, Рог.), в. (*ловачкã*) *стїдлица*.

(ЛОВАЧКИ) НОЖ м. (Мисл, Ж.), в. (*ловаћкї*) *нōж*.

ЛОВИШТЕ ср. (Бр, Кар, Рак, Рог, Шљед, Ж.).

„Одѣш у лōвиште, ништа” (Бр.). „Свѣ е тō бїло нãше лō-виште” (Шљед.).

ЛОВИШТЕ ср. (Рак.), вријеме у којем се било ловац, ловило.

„Зã мōга лōвишта тō нїсам видїо” (Рак.).

ЛОВИТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед, Ж.), в. *авђїџаїи(и)*.

„Свãкї нам је дãn дōлазио из Мãрева тўннã, па смо скўпа лōвили . . . Нїје јѣдан дãn, лōвили смо, брте, бїли смо шѣз дãnã ў Јавци . . . Лōвио је он бōгами дўго, тридес гōдїнã . . .” (Бр.). Досад се лōвило вãкō . . . Ўјутру мãло онō лōвили, док је бїло рōсѣ” (Кар.). „Ї тãј дãn смо лōвили . . . Лōвици су свї они, фãмелијōм” (Рак.).

ЛОВОЧЎВАР м. (Мисл, Ж.), в. *овоћўвãр*.

ЛОВОЃЎВАР м. (Бр, Кар, Рак.), в. *овочўвãр*.

„Нѣмајў ловѣћувãра, а глãнна звїѣрка” (Бр.).

ЛОВОВОЃА м. (Бр, Год, Мисл, Кар.), ловац који у групном лову распоређује хајкаче и ловце на одређена мјеста у ловишту. В. *їрўївоћã*.

ЛУК м. (Кар, Шљед.), обли дио гвожђи (в. *ivdžija*) који се склопи кад звјерка упадне у замку и стегне је за ногу. В. *ħaxũljke*.

ЛУЈЛА ж. турц. (Ж.), в. *ĩda (bãruĩa)*.

М

МАХ м. (Ж.); „машинѐ мѣђед нанѐсѐ” (Ж.), в. *брложина*.

МА^х м. (Ж.), в. *брложина*.

МАМАЦ м. (Кар.), в. *мамак*.

МАМАК м. (Бр, Кар, Мисл, Шљед.), оно чиме се дивљач намамљује уз опонашање њенога гласа (гласа мужјака, женке, младунчета и сл.). Најчешће је то природни мамак; „о травѐ, од зохвѐ” (Бр.) и сл. оvdје углавном за срндаћа. В. *мамац, ĩйсак, вабак, вабило, вабиљка*. Уп. на *мамак, на ĩравку, на ĩраву*.

МАНДАЛ м. турц. (Бр.), в. *кљуџ²*.

МАУКАТ(И) инф. (Бр, Мисл.), каже се за гласове дивље мачке.

МѢЧЕ ср. (Мисл, Ж.), младо од медвједа, в. *мѣѣ*.

„Онѐ јѐно мѣче . . . Па ондѐ трѣфи мѣѣде, мѣчку, с мѣчаѣдима” (Мисл.).

МѢЧИТ(И) инф. (Мисл.), потурати меку (в. *мека*), в. *мѣѣи(и)*.

МѢЧКА ж. (Ж.), в. *мѣчка, мѣћка, мѣќка*.

МѢЧКА ж. (Мисл.), в. *мѣчка*.

МѢЋЕ ср. (Мисл.), в. *мѣче*.

МѢЋИТ(И) инф. (Бр, Год, Шљед.), в. *мѣчи(и)*.

МѢЋКА ж. (Бр, Год, Кар, Рог.), в. *мѣчка*.

МѢЋКА ж. (Бр.), в. *мѣчка*.

МѢБЕД м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Шљед, Ж.), в. *мѣдед, мѣдед, мѣдед, мѣдејед*.

МѢДЕД м. (Мисл.), в. *мѣђед*.

МѢДЕД м. (Рог.), в. *мѣђед*.

МѢДВЕД м. (Мисл.), в. *мѣђед*.

МѢДВЈЕД м. (Год.), в. *мѣђед*.

МѢКА ж. (Бр, Год, Кар, Рак.), 1. месо заклане, убијене или цркнуте животиње које се потура на неко мјесто у ловишту како би се дивљач намамила (в. *мѣчи(и)*), 2. мјесто гдје се мека поставља (в. *намека, ђмека*).

МѢМА ж. турц. (Бр, Кар, Рак.), дио на старој пушци мемачи (в. *мѣмаћа*) у који се ставља барут, у облику цјевчице у коју се барут насипао.

МЁМАЋА ж. (Бр, Кар, Рак.), врста старих ловачких пушака (в. *мема*).

„Пронашѡ сам ѡвѹ пѹшку мѡмаћу у нѣкѡг Ахмета Шувалијѣ . . . И ја у Ахмета Шувалијѣ тѹ мѡмаћу, пѹшкицу . . .” (Бр.).

МЁТАК м. (Бр, Год, Кар, Рак.), в. *йайрона*.

МЙШАЛОЎКА м: (Бр, Рак.), врста јастријеба. В. *кокдшѡр, мишило, мишолоѡвка, мишловка, шйчѡрка, швйчѡр, швйћѡр*.

МИШИЛО ср. (Кар, Рак.), в. *мишалѡвка*.

МЙШОЛЎКА м. (Рог.), в. *мишалѡвка*.

МИШОЛОВКА м. (Год.), в. *мишалѡвка*.

МЈЁРА (БЀРУТА) ж. (Мисл, Рак.), в. *йѡда (бѡруѡа)*.

МЈЁРА (БАРУТА) ж. (Бр.), в. *йѡда (бѡруѡа)*.

МЈЁРИЛО (БЀРУТА) ср. (Кар.), в. *йѡда (бѡруѡа)*.

МОЎИЛО ср. (Год.), в. *блѡшина*.

МОЊЀК м. (Бр.), јужни вјетар погодан за ловљење; кер лакше открива дивљач у ловишту.

МУМЉАТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Шљед, Ж.), каже се за гласове медвједа.

„Кад мѡѣд мѹмљѡ . . .” (Бр.).

МУСТАЉБЕГОВА ПУСИЈА ж. (Рак.), в. *Ѐлѡѣѡва Пусија*.

МУШИЦА ж. (Рак, Шљед.), в. *нишан*.

Н

НАГАЗИТ(И) инф. (Бр.), кад ловац идући кроз ловиште изненада наиђе на дивљач у леглу, стварно је готово нагази (обично за зечије легло).

„Нагазио нѡ зѣца . . . Нагажѡвѡ сам кѡлко пѹтѡ” (Бр.).

НАЈАХАТ(И) инф. (Год.), кад се кер, гонећи, сасвим приближи дивљачи. Уп. *ућусѡиѡи(и)*.

„Најаха. Најаха нѡ зѣца” (Год.).

НА ЈАРЦЕ синт. (Бр, Рак, Шљед.), уз глаголе кретања *ићи, йѡћи* и сл., али и глаголе мировања (*биѡи* и сл.) у означавању врсте лова, према дивљачи која се лови. В. *нѡ сѣне, нѡ зѡцеве; на зѣцу*.

„Йшли нѡ јарце . . . Јѡ бѡу у лѡву нѡ јарце” (Шљед.).

НА МАМАК синт. (Мисл.), врста лова, кад се дивљач намамљује пиштањем у мамак (в. *мамак*). В. *нѡ шѣравку, на шѣраву*.

„На мамак лѡви, бѡлан” (Мисл.).

НАМЁЧИТ(И) инф. (Мисл, Ж.), 1. потурити меку. В. *мѡчиѡи(и), намѡчиѡи(и), йѡтуриѡи(и) меку, зашѣраѡи(и) лѡшину*; 2. за младог ловца, кад се загрије за лов, кад га лов привуче, намами.

НАМЕЋИТ(И) инф. (Бр, Год, Рак, Кар, Шљед.), в. *намѣчиѝ(и)*.

НАМЕЋИТ(И) (ЛИСИЦУ) инф. (Бр.), кад се ставља мека да би се намамила лисица.

НАМЕЋИТ(И) (КЕРА) инф. (Бр, Год, Кар, Рог, Шљед.), кад се млад кер, штенац, намами на потурену лешину, чиме се оспособљава за лов.

НАМЕКА ж. (Мисл.), в. *мека*.

НАНИЈЕТ(И) инф. (Ж.), „А ја пушку на њега нанеси . . . Хѣле ја ненѣсо нѣкако . . .” (Ж.). в. *уфаниѝ(и)*.

НАПРАВИТ(И) КОЛО синт. (Бр, Год.), каже се за дивљач (најчешће срнећу) кад бјежећи испред кера прави кругове, враћајући се на исто мјесто са којег је почела бјегати. В. *окрепѝаѝ(и) се*.

„Сйгурно ће направити коло, ка^пѣ” (Бр.). „Направила коло” (Год.).

НА ПУШКУ синт. (Шљед.), 1. за начин споразумијевања међу ловцима у ловишту; дувњем у пушчану цијев они један другог обавјештавају о свом положају у шуми; 2. кад дивљач од ловца бјежи уз неки успон, кад ловац остаје у подножју, тада он циља „на пушку”. Уп. *ѝдд ѝушкѝ*.

1. „На пушку мѝ, свѣ по хѣкама . . . Ја му на пушку, јавѝ се . . .

На пушку се одазовѝ” (Шљед.). 2. „Нанеси ја на пушку” (Бр.).

НА РОСУ синт. (Бр.), најчешће уз глаголе типа *извесѝи*, *изводиѝи*, кад ловац штенца, младога кера, почиње привикавати на природни амбијент ловишта, шуме, што тек претходи његовом укључивању у лов, у тјерање звјерке.

„Извѣо штенца на росу . . . Бивѝ он код менѣ, изводи га ја, на росу . . . Изведи би га на росу” (Бр.).

НА СКОКУ синт. (Бр, Рак.), кад ловац пуца на дивљач кад је она у пуном трку, покрету, кад прескаче преко неке препреке и сл.

„Бѝгам на скоку јѣ ѝби . . . само двѝ скок, на трѣћѝм скоку, ѝ зрѝк” (Бр.). „ . . . кѝжѣ, тѝ си на скоку вјѣштѝ” (Рак.).

НА СРНЕ синт. (Бр, Рак.), В. *на јарце*.

„Ја^о и нѣкѝ Мѝјо Алиспѝић ѝшли смо на срне, у Кѝпито” (Рак.).

НА ТЕФѢРИЋ синт. (Кар.), кад ловци иду у лов и са намјером да се добро провѣселе, проакшамлуче. В. *ѝтефѣрићѝле*.

„Ишли мѝ на тѣфѣрић” (Кар.).

НА ТРАВКУ синт. (Год.), в. *на мамак*.

НА ТРАВУ синт. (Мисл.), в. *на мамак*.

НАТРКАТ(И) инф. (Бр.), кад ловац пресретне звјерку, кад претпостави правац њеног бјежања; док је гоне керови, ловац јѝ постави засѣду, прѣсѝече је.

„Натрѝко ја, бѝгам ѝби^х . . . Зѝним натрѝко, ал хѝба . . . Док Аѝзѝ не натрѝка, нѝшта” (Бр.).

НАТУРИТ(И) КЕРА синт. (Бр.), кад ловац свјесном акцијом подтиче кера на парење.

„Натурио кѣра за кујом” (Бр.).

НА ЗЕЦОВЕ синт. (Шљед.), в. *на јарце*.

НА ЗЕЦУ синт. (Шљед.), в. *на јарце*.

„Тб је било јенном, на зѣцу” (Шљед.).

НЕХОРА ж. (Бр, Год, Шљед.), лоши временски услови за ловљење.
В. *нехора, нѣора*. Уп. *хѣра*.

НЕХОРА ж. (Ж.), в. *нехора*.

НЕОРА ж. (Мисл.). в. *нехора*.

НИШАН м. турц. (Бр, Год, Кар, Шљед.), на ловачкој пушци, предњи и задњи, за нишањење. В. *џил, имизица, мушица*.

НИЖА ЗВЈЕРКА ж. (Бр.), дивљач која борави у нижим, питомијим предјелима (зец, лисица и сл.). Уп. *вишѣ звјѣрка*.

НОЋНИК м. (Бр.), каже се за зѣца који је протекле ноћи оставио траг на свјежем снијегу. Уп. *џазѣлук*.

„Ноћник био, нисам ни знао... Ђ кад је ноћник, зѣц...” (Бр.).

НОГАРЕ плур. тант. (Бр, Год.), в. *џрѣножак*.

НУЛА ж. (Год, Рак.), нјаситнија сачма.

„Имѣ ја нулу” (Год.).

Њ

ЊЋХАТ(И) инф. (Бр.); „њѣхѣ зѣц” (Бр.). В. *ѣѣѣѣ(и) се*.

ЊЋХѢ м. (Бр.), кер са изразито развијеним, изоштреним њухом, расна ловачка врста, од оних који „трагом гѣне” (Бр.).

О

ОБАРАЧ м. (Милс Ж.), за пртезање при пуцању, дио (ловачке) пушке. В. *обѣрача, обѣраѣа, окѣдѣѣ, ѣѣѣѣ*.

ОБАРАЧА ж. (Ж.), в. *обѣраѣ*.

ОБАРАѢ м. (Бр, Шљед.), в. *обѣраѣ*.

ОБАРАѢА ж. (Бр.), в. *обѣраѣ*.

ОБАРАТ(И) инф. (Бр.), кад д.в.в.ч од ловца бјежи низбрдо, он тада за њом мора „обарати”. В. *ѣѣ ѣѣѣѣ*.

„За њим мѣраш обѣрати” (Бр.).

ОБИѢ(И) инф. (Рак, Шљед.), кад ловац установи да се негдје, на одређеном мјесту у ловишту, крије нека д.в.в.ч, да би се она на том дијелу терена касније л.в.ла.

ЌЈАРИТ(И) СЕ инф. (Рог.), каже се за срну кад на свијет донесе младе. В. *окòзий(и) се*.

ЌКАПИНА ж. (Кар.), дио терена, веће удубљење испод стијене, гдје се медвјед каткад сакрије.

ЌКИДАЋ м. (Бр, Год.), в. *обарач*.

ЌКОТИТ(И) СЕ инф. (Бр, Год, Кар, Мисл, Шљед.). 1. каже се за кују, кзрушу, кад на свјет донесе млад: (в. *ошйеный(и) се*), 2. уопште за чин порога код д. в. бих животиња (в. *искоыйый(и) се*).

1. „Окòтила ми се кўја, Смајо, да вдйш” (Бр.). 2. „Окòтила се лйсица” (Бр.). „Окòтила се вўчица” (Мисл.). „Окòти се мёћка” (Шљед.). „Окòти се кўна” (Мисл.). „По рупама се кòтё, зàкопā се ў земљу, пòбјегнё од бўхā, јāзовиц” (Кар.).

ЌКОЗИТ(И) СЕ инф. (Год, Кар, Мисл, Рак, Рог.), каже се за срну, дивзкозу и зечицу.

„Окòзила се срна” (Рак.). „Окòзио се зёц” (Бр.). „Окòзила се зйћка” (Рак.).

ЌКРЕТАТ(И) СЕ инф. (Бр.), в. *найравий(и) кòло*.

ЌКРВАВИТ(И) инф. (Рак.), за звјерку кад је ловац рани, окрзне метком. и сл

„Йли је окрвавила, рйједак је слўћāј да е кад прòшла” (Рак.).

ЌЛОВО ср. (Бр, Кар.), в. *сачма*.

ЌЛОВО ср. (Год, Мисл, Ж.), в. *сачма*.

ЌЛУЦИ мн. (Бр.), в. *жљёбови*.

ЌМАКНУТ(И) СЕ инф. (Рак.), в. *слайаый(и)*.

„Омакла се . . . Омако се хòроз” (Рак.).

ЌМЕКА ж. (Ж.), в. *мёка*.

ЌПАСАЋ м. (Кар.), в. *фишёклије*.

ЌПЋЕРАТ(И) КЌЛО синт. (Бр.), за кера, кад гони дивљач која се креће у круг. Уп. *найравий(и) кòло*.

ЌПОНАЦ м. (Рак.), в. *обарач*.

ЌПРАСИТ(И) СЕ инф. (Год, Кар, Мисл, Рак, Ж.), каже се за дивљу свзљу кад на свјет доноси млад: Уп. *ойрасый(и) се* за питоме свиње у рогатичком крљу.

ЌПРТАЧ м. (Мисл.), в. *рёмён*.

ЌПРТАЋ м. (Год.), 1. в. *рёмён*, 2. уски каиш, кајаса, пòмоћу којег се ловзчка столица носи о рамену.

ЌПРЗНИТ(И) инф. (Бр.), кад сачма пòгоди звјерку тако да се олово распрши пò читавом тијелу. В. *уйрнйый(и)*.

„Спрзнийо га свзгā” (Бр.).

ЌРА ж. (Мисл.), в. *хòра*.

„Ора бй, мајку му” (Мисл.).

- ÒРЛАШ м. (Рог.), в. *òрò*.
 ÒРЛАУ м. (Рог.), в. *òрò*.
 ÒРЛИЦА ж. (Бр.), женка од орла.
 ÒРЛИЋ м. (Бр.), младо од орла.
 ÒРЛО м. (Рог.), в. *òрò*.
 ÒРЉ м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рог, Ж.), в. *òрл̃аш, òрлау, òрл̃ò*.
 (ÒРЉ) КРСТАШ м. (Кар, Рог.); „в̃елки òрò, б̃ије з̃ецовз” (Кар.).
 (ÒРЉ) ЛЕШИНАР м. (Год.), врста орла, који се храни лешиниом, убијеном или цркнутом животињом.
 ÒРЉЗ м. (Бр.), в. *хòрòз*.
 ÒРОЗ м. (Мисл.), в. *хòрòз*.
 ОРÒЗАЧА ж. (Мисл, Ж.), в. *хòрòзаћа*.
 ÒСМИЦА ж. (Год.), назив за сачму према њеној крупноћи.
 „Òсмица б̃ила, б̃òлан” (Год.).
 Уп. *òсмица* у лексици дринских славјара — балван од осам метара који се усплављује; „Па богами и òсмица, св̃енно” (Лука—Жеп.).
 ОШТÈНИТ(И) СЕ инф. (Бр, Год, Мисл, Рак, Шљед, Ж.), в. *окò-ши̃и̃(и) се¹*.
 ОШТРИЦЕ ср. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), оштра страна ножа.
 ОТЕФÈРИЋИТ(И) инф. (Бр, Рак, Рог.), кад ловци имају добар (у)лов, кад им лов буде успјешан.
 „Б̃или у лòву, отеф̃ери̃чили” (Бр.). „Вр̃атили се, к̃аж̃е, отеф̃ери̃чили” (Рак.). „И што смо отеф̃ери̃чили, б̃òже, б̃òже” (Рог.).
 ОТКЛОПИТ(И) КÈРА инф. (Ж.), в. *од̃в̃зай̃(и) к̃ера*.
 „А ја реко да òтклопим к̃ера . . . Там̃ан ја òтклопих к̃ера . . .” (Ж).
 ÒТПУС (ЛÒВА) м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), ловачка сезона, вријеме у којем је дозвољено ловити. В. *цензòна, сензòна*.
 „Òтпус б̃ио, мòгло се лòвит” (Бр.). „Òтпус б̃ив̃ò в̃зди” (Кар.).
 ÒТПУШЋАН(А) придј. м, ж. (Бр.), каже се за дивљач коју је дозвољено ловити у току читаве године (штеточине — вук, лисица нпр.). Уп. *з̃а̃ми̃и̃ћен(а)*.
 ÒТВОР (ЛÒВА) м. (Кар, Мисл.), отварање, почетак ловачке сезоне, први дан лова. В. *о̃твор̃ење (лòва)*.
 „Ка дòћи òтвр̃р л̃с̃ви, д̃̃вдиш” (Кар.).
 ОТВОРÈЊЕ (ЛÒВА) ср. (Шљед.), в. *òтвор̃ (лòва)*.
 „Кад је било òтвр̃р̃ење . . .” (Шљед.).
 ОЗÈЧИТ(И) СЕ инф. (Мисл, Ж.), каже се за зечипу кад на свијет донесе младе. В. *оз̃èчи̃и̃(и) се*.
 ОЗÈЋИТ(И) СЕ инф. (Рак.), в. *оз̃èчи̃и̃(и) се*.
 „Оз̃èчила се з̃èчка” (Рак.).

П

ПАЧЕ ср. (Мисл.), младо од дивље патке. В. *паће*.

ПАЋЕ ср. (Бр, Год, Рак.), в. *паће*.

ПАРИТ(И) СЕ инф. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед, Ж.), каже се за полне односе код дивљачи, а и ловачких паса (в. *куцаји(и) се*, *(с)везаји(и) се*).

ПАСОШ м. лат. (Бр.), в. *кариша*.

„Нисам службио војску, не могу добит пасоша” (Бр.).

ПАТАК м. (Бр, Кар, Шљед.), мужјак од дивљих патки.

ПАТРОНА ж. ром. (Бр, Год, Рак, Шљед, Ж.), празан или пун метак ловачких пушака сачмарица. В. *фишек*, *чахура*, *чаура*, *ћахура*, *ћаура*, *мџах*.

ПАТРОЊИЏИГЕР м. ром-герм. (Год.), в. *кључ*¹.

ПАСТУЉА ж. (Ж.), в. *сиуица*.

„И пастуља се зовѣ” (Ж.).

ПЕТЉА ж. (Мисл.), в. *кдвча*.

ПИСАК м. (Бр.), в. *мамак*.

ПИШТА ж. (Бр, Рак.), посебно средство за намамљивање срнеће дивљачи, пиштаљка.

ПИШТАТ(И) инф. (Бр, Год, Рак, Ж.), каже се за гласове јастреба, копча, орла и куне.

ПЈЕВАТ(И) инф. (Рог.), каже се за гласове фазана.

ПЛАЦКАТ(И) СЕ инф. (Шљед.), за дивље свиње у шуми, кад се у блату вљају (уп. *блдишна*).

ПЛАЊУТ(И) НА ЋАНКУ синг. (Рак.), код старих пушака кремљача, кад се не активира метак. В. *скрѣсаји(и)*.

„Прије, плањи на ћанку” (Рак.).

ПЛЕНА ж. (Кар, Рак.), право на лов које је раније по ловачком пропису вјажило; кад ловиц убије одређени број штетне дивљачи да би добио дозволу за ловљење.

ПЛЕТАРА ж. (Бр.), ловачка пушка са изразито испреплетеним жљебовима у унутрашњости цијеви. В. *илетѣница*.

ПЛЕТЕНИЦА ж. (Рак.), в. *илетѣра*.

ПОБИЈАТ(И) инф. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), кад кер гони дивљач, али то чини са прекидима, кад час утиша па се никако не јавља, а час се опет јави штектањем.

„Ено, побийја му кер” (Бр.). „Побийја куја, побийја” (Кар.). „Бдга ми почѣ побийјат кер” (Ж.).

ПОДБАЦИТ(И) инф. (Бр.), кад ловац промаши дивљач и метак удари негдје испод ње. В. *иди факцији(и)*, *идиурији(и)*. Уп. *ирѣбацији(и)*.

ПÒД ПУШКУ синт. (Бр.) кад дивљач од ловца бјежи низбрдо, кад ловац у односу на њу остаје на узвишењу, тад он циља „под пушку”, испод дивљачи. В. *обараи(и)*, *оборији(и)*¹. Уп. *на пушку*.

„Гађб ја под пушку” (Бр.).

ПÒМАЋ(И) инф. (Ж.), потегнути обарач.

„Хеле ја нанесо, помако^x, пушка пуче” (Ж.).

ПÒМАМА ж. (Рак.); „помамило се кере” (Рак.). В. *бјеснило*.

ПÒПУСТИТ(И) инф. (Бр, Кар, Рак, Рог.), каже се за пушку која се послје дуже уогребе истроши; кад јој механизам за окидање „попусти”.

„Попустила ми пушка, а они хајде па хајде” (Бр.).

ПÒСАВАЦ м. (Бр.), врста ловачких керова, према географском одређењу поријекла расе. В. *йосавка*. Уп. *истиријанер*.

ПÒСАВКА ж. (Бр.), в. *йосавац*.

ПОШТЕКТЊВАТ(И) инф. (Кар.), каже се за кера кад уђе у траг дивљачи и то покаже штектањем.

„И она кџица поће поштектјват . . . Ђуо га, стаде поштектјват” (Кар.)

ПÒТФАТИТ(И) инф. (Рак.), в. *йодбацни(и)*.

ПОТКАДИТ(И) инф. (Год, Кар, Шљед.), извршети кађење (в. *кадиши(и)*).

„Поткадио веш Хаммед . . . Поткади би и дни, ал крили се” (Кар).

„Поткадио ја и онуде се вртим” (Шљед.).

ПÒТКОВ м. (Год, Кар, Шљед, Ж.), задњи дио руба кундака, на који се при гађању наслони раме (од гуме, пластике, метала). В. *йошковица*.

ПÒТКОВИЦА ж. (Бр, Мисл.), в. *йошков*.

ПОТРАЖИВАТ(И) инф. (Кар.), в. *истираживаи(и)*.

ПÒТУРИТ(И) инф. (Ж.), в. *йодбацни(и)*.

ПÒТУРИТ(И) МЁКУ синт. (Кар.), в. *намечни(и)*¹.

ПÒВЈЕТРУ синт. (Мисл.), уз глаголе *йошии*, *зајмии* и сл., за кера кад напуши траг и њиме добро иде, добро га слиједи. Уп. *у вјетар*.

„Бдгами кер по вјетру, окренб, гбни” (Мисл.).

ПÒВОДАЦ м. (Год.), в. *керећи ланац*. Уп. у сточарској лексичи рогатичкога краја *йоводац*, за говеда и сл.

ПРАХ м. (Бр, Год, Кар, Рак, Рог.), средство за уклањање буха из длаке ловачких керова. В. *йра^x*, *йра*. Уп. *зајданиши(и)* (*кера*).

ПРА^x м. (Бр, Год, Рак.), в. *йра^x*.

ПРА̂ м. (Мисл.), в. *йра^x*.

ПРАСАЦ м. (Ж.), в. *крмак*.

„Прасац, бдлан, гдлем” (Ж.).

ПРАСИЦА ж. (Ж.), в. *крмача*.

ПРЕБАЏИТ(И) инф. (Бр, Год, Мисл.), кад ловац промаши дивљач и метак одлети изнад ње. В. *ѿребаџиѿи(и)*, *ѿренијети(и)*, *ѿреѿириѿи(и)* Уп *ѿодбаѿиѿи(и)*.

„Пѿѿѿ он, пребаѿио” (Бр.). „Пребаѿила ми пушка” (Мисл.).
„Пребаѿио му мѿтак” (Год.).

ПРЕФАТИТ(И) инф. (Рак.), в. *ѿребаѿиѿи(и)*.

„Префатиѿеш, кажѿе, вјѿрѿј ми” (Рак.).

ПРЕКИД ЛОВА м. (Бр, Кар.), в. *забран лѿва*.

ПРЕКЛАПАЧА ж. (Мисл, Ж.), ловачка пушка са двије цијеве; назив према њеној особини преклапања при пуњењу, чишћењу цијеве и сл. В. *ѿреклаѿаѿа*.

ПРЕКЛАПАЋА ж. (Год.), в. *ѿреклаѿаѿа*.

ПРЕМЕТ м. (Рог.), в. *ѿѿсија*.

ПРЕНИЈЕТ(И) инф. (Мисл.), в. *ѿребаѿиѿи(и)*.

ПРЕПЕЛИЦА ж. (Бр, Год, Кар.), в. *ѿреѿелиѿа*.

„Преѿепелиѿа цвркуѿе” (Бр.). „Преѿепелиѿа ѿма дѿсти”.

ПРЕПЕЛИЦА ж. (Бр, Мисл.), в. *ѿреѿелиѿа*.

ПРЕПУНИТ(И) инф. (Бр.), в. *ѿуѿлиѿраѿи(и)*.

ПРЕТУРИТ(И) инф. (Ж.), в. *ѿребаѿиѿи(и)*.

ПРЕВАРИТ(И) инф. (Бр, Мисл, Рак, Шљед.), в. *слаѿаѿи(и)*.

„Преѿвари ме фѿшек” (Рак.). „Преѿвари ме пушка” (Шљед.).

ПРЕВРТАТ(И) инф. (Год.), каже се за гласове креје; која „дѿвет јѿзѿикѿ зна” (Бр.).

ПРИФАТИТ(И) инф. (Бр, Рак.), в. *ѿѿѿ(и)*.

„А ваљда зѿц скоѿѿио, кѿрови зѿца приѿати” (Рак.).

ПРИЈАВИТ(И) ЛЕГЛО синт. (Бр.), кад ловац у ловачком друштву, у ловачкој евиденцији „пријави легло” свога кера (расу, старост и сл.). Уп. *леѿло*².

ПРИЈЕМЕТ м. (Рог, Ж.); „куд га кѿр проѿерѿ онѿ је пријѿмет” (Ж.), В. *ѿѿсија*.

ПРИС’ЕТИТ(И) инф. (Год, Ж.), каже се за дивљач кад она примијети, уочи, осјети ловца или кера и успјѿе побјѿѿи.

„Прис’ети кѿра некаѿо, и гѿово” (Год.). „Прис’етио нас” (Ж.).

ПРИТУЉИТ(И) инф. (Бр.), уловити дивљач помоћу туљца (в. *ѿуљаѿ*).

„Притѿѿили јѿзовца” (Бр.).

ПРОАВЂИЈАТ(И) СЕ инф. (Бр, Год.), в. *ѿролѿвиѿи(и) се*.

„Проавђијѿ нам се, давѿиш” (Бр.).

ПРОЛОВИТ(И) СЕ инф. (Бр, Кар, Рак.), почети бавити се ловом, постати ловац. В. *ѿроавђијаѿи(и) се*.

ПРСТЕН м. (Ж.), в. *брѣник*.

ПРВОШТЕНЧЕ ср. (Мисл, Ж.), в. *ѿредшиѣнѣ*.

ПРВОШТЕНЧЕ ср. (Бр, Кар, Шљед.), в. *ѿредшиѣнче*.

ПУЦИЈА ж. (Ж.); „пѡд камѣн се смјѣстѣ кѹна” (Ж.), в. *јѣзбина*.

ПУЦМУЛА ж. герм. (Ж.), в. *ѿушѣур*.

ПУХНУТ(И) инф. (Год, Рак, Шљед.), каже се за гласове дивље свиње, вјеврице и медвједа.

ПУСИЈА ж. турц. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед, Ж.), мјесто на којем ловац очекује дивљач; „кад се ћѣкѣ звјѣрка, прѣд керѣдима” (Бр.), „куд налетѣ звјѣрка” (Кар.), мјесто ње звјѣрка найлазѣ и ње долазѣ” (Шљед.). В. *бѹсија, чѣка, ћѣка, кѡша, ѿријѣмѣи, ѿрѣмѣи, зѣсјѣда, зѣс’ѣда*. Уп. *Алајбеѡва Пусија*.

„Изишли они на пѹсију” (Бр.). „И нѣје ме запала пѹсија него да вѡдѣм кѣрове. Хођу тѹдек мало пѡести, нѣјмѣм пѹсијѣ нѣкакѣ . . . Ї ондѣра, тѣмо се звѣле свѣ некѣ старѣнскѣ, знѣш, пѹсије” (Рак.).

ПУСТИТ(И) КЕРА синт. (Бр, Кар, Рак.), в. *одвѣзѣи(и) кѣра*.

„И јѣ пѹстио кѣрове . . . Нѣкѣ Алија одвѣо нам кѣрѣд, ѡздоља пѹстио” (Рак.).

ПУШКАР м. (Ж.), онај који у групном лову чека у засједи, на којѣга хајкачи натјерују звјѣрку, коју чека са пушком.

ПУШЊУР м. (Бр, Год, Кар, Рак.), канала за чишћење цијеви ловачке пушке. В. *ѿуцмула, шѣѣѣи, шѣура*.

Р

РАЂВИЦЕ плур. тант. (Кар.), в. *ѿѹљац*.

РАНАЦ м. герм. (Мисл.), в. *рѹсѣк*.

РАСА ж. (Бр, Кар, Рак, Ж.), пасмина, врста ловачких керова. В. *фѣјна, фѣла*.

„Добрѣ му је рѣсѣ кѣр” (Рак.).

РАЗВЕСТИ инф. (Кар.), кад неко од ловаца који добро познаје терен и ловиште у групном лову разводи ловце и распоређује их на најподеснија мјеста гдје би звјѣрка могла наићи.

„И јѣ њѣјке све развѣдѣм, знѣш, по онијем ћѣкама” (Кар.).

РЕГРУТ м. ром. (Рак.), у пренесеном значењу (ловачка метафора), за младог, неискусног ловца, који је тек почео ловити.

„Јѣ кѡлѣм, ондѣр рѣгрѹт, најмлађѣи, бивѣ, пѡћо ѣстом ловити” (Рак.).

РЕМѢН м. (Бр, Рак.), каишеви на рукаку који се стављају преко рамена. В. *ѡѣрѣѣч, ѡѣрѣѣћ, рѣмѣник, уѣрѣѣћ*.

- РЁМНИК м. (Год, Кар.), в. *кѡши*.
- РЁМНИК м. (Кар, Ж.), в. *рѣмѣн*.
- РЮКТАТ(И) инф. (Мисл.), каже се за гласове дивље свиње. Уп. *рѡкѡш(и)* (Мисл.), за гласове питоме свиње.
- РЎКСАК м. (Год.), в. *рѡсѡк*.
- РЎПА ж. (Бр, Кар.), в. *јѡбина*.
„Најбољи је лѡв у рупи, на кѡне . . . Фѡтали смо хѡ ми у рупа-
ма . . . Нађѣш кѡну у рупи” (Кар.).
- РЎПКА ж. (Бр, Кар.), в. *бјѣлица*. Уп. *злѡйка*.
- РЎПСАК м. (Год, Мисл.), в. *рѡсѡк*.
- РЎСАГ м. (Ж.), в. *рѡсѡк*.
- РЎСАГ м. (Ж.), в. *рѡсѡк*.
- РЎСАК м. герм. (Бр, Кар, Рог, Шљед, Ж.). В. *рѡнац, рѡксѡк, рѡисѡк, рѡсѡи, рѡсѡк*.
„Пѡнио јѡ рѡсѡк . . . Ў русѡку нѡсим” (Бр.). Свѣзѡ ја кѣра за
русѡка” (Ж.).
- РЎСАК м. (Бр, Рак, Ж.), в. *рѡсѡк*.
- РЎКИНА ж. (Бр.). в. *рѡскиња*.
- РЎКИЊА ж. (Рак.), назив за ловачку пушку, према имену земље у
којој је произведена. В. *рѡскина, рускиња*. Уп. *шѡлијѡнка*.
- РУСКИЊА ж. (Шљед.), в. *рѡскиња*.

С

- САЧМА ж. турц. (Мисл, Ж.), в. *ѡлово, ѡлово, сѡћма*.
- САЧМАРА ж. (Мисл.), ловачка пушка чији се меци цуне сачмом.
В. *сѡчмарица, сѡћмара, сѡћмарица, сѡћмарица*.
- САЧМАРИЦА ж. (Мисл, Ж.), в. *сѡчмара*.
- САЋМА ж. (Бр, Год, Рак, Шљед.), в. *сѡчма*.
„Бѡла онѡ сѡћма, крѡнѡ за срнѡ” (Рак.).
- САЋМАРА ж. (Бр.), в. *сѡчмара*.
- САЋМАРИЦА ж. (Бр, Год, Кар.), в. *сѡчмарица*.
- САЋМАРИЦА ж. (Бр, Год, Шљед.), в. *сѡчмара*.
- САМАЦ м. (Ж.), 1. звјерка ван групе, ван чопора; 2. ловац који сам
иде у лов, без друштва, без других ловаца.
- САП м. турц. (Бр.), в. *кѡмзе*.
- СѢДМИЦА ж. (Бр.), назив за сачму према њеној круноћи. Уп. у
сѡлаварској лексици *сѣдмица*, балван од седам метара који се усплав-
љује (Лука—Жела).

СЕЛИЦА ж. (Год.). в. *доселѣник*.

СЕНЗОНА ж. (Бр, Рак.), в. *оѣиуѣ (лѣва)*.

СИНЪИР м. турц. (Кар.), в. *керѣѣи ланац*.

СИТНА придј. ж. (Бр.), в. *имѣа*.

„У дѣсној ми је ситна” (Бр.).

СЈЕДАЛО ср. (Мисл.), в. *кѣжа*.

СКОБИТ(И) С ЛОГЕ синт. (Кар, Шљед.), кад откривен зѣц побјегне, успије умаћи ловцу.

„Скѣоѣио ми с логѣ, мајку му” (Кар.). „Скѣкѣ ми с логѣ, дваѣѣут”

СКОТНА придј. ж. (Бр, Кар, Мисл, Ргк, Шљед, Ж.), за све дивље животиње (вријеме трудноће) и зѣ керушу. Уп. у сточарској лексичи рогатичкога краја: за краву — *сѣѣвона*, за овцу *сѣѣњена*, *сѣѣњна*, за кобилу *сѣѣдрѣбна*, за свињу *сѣѣсна*.

СКОВАТ(И) инф. (Шљед.), кад кер. ухвати живу или рањену звјерку и почне да је напада, гризе, уједа. Уп. у сплаварској лексичи *скѣваѣи(и)*, за прављење, усплављивзње сплави, што раде сплавари или „ѣакѣари” (Лука — Жѣга).

СКОЗНА придј. ж. (Бр, Год, Мисл, Рак.), каже се за срну, дивокозу и за зѣцицу (вријеме трудноће).

(С)КРЕСАТ(И) инф. (Бр.), в. *ѣлануѣи(и) на ѣанку*.

„И ја скрѣса^х јѣнѣом, он нѣ примијети, па скрѣса^х дрѣѣгѣ пѣт, он нѣ примијети . . . Трѣ пѣта крѣсѣ . . .” (Бр.).

СЛАБА ХОРА ж. (Бр, Шљед.), лоши временски услови за ловљење.

СЛАБО НОСИТ(И) синт. (Бр.), за ловачку пушку кад слабо погађа неовисно од ловчеве вјештине; кад је нишанска конструкција слабо подѣшена, кад је у квару и сл. Уп. *дѣбро нѣсѣи(и)*.

СЛАГАТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рог, Шљед.), за пушку кад при потезању обарача не опали, кад се метак не активира. В. *омакнуѣи(и)* се, *ѣрѣварѣи(и)*.

СМИЈАТ(И) СЕ инф. (Рак.), каже се за гласове вјeverице.

СОКОЛИТ(И) инф. (Рог.), в. *хѣриѣи(и)*.

СПРАСНА придј. ж. (Год, Кар, Рог.), каже се за дивљу свињу (вријеме трудноће). Уп. *сѣрѣсна* за питому свињу у рогатичком крају (в. *скѣѣина*).

СРНА ж. (Бр, Кар, Рог, Шљед.), в. *срѣна*, *шѣка*.

„Узѣшѣ срну, мој браѣо, и довиѣња” (Бр.). „Срѣна е бѣла, нѣје срѣндаѣ” (Шљед.). „Дѣјдошѣ до водѣ, за срѣнама, и срѣне ѣ воду” (Ж.).

СРНА ж. (Рак.), в. *срѣна*.

СРНЧЕ ср. (Мисл.), младо од срне. В. *лѣне*, *срѣѣне*.

- СРЊЕ ср. (Бр, Год.), в. *срнче*.
- СРЊДАЋ м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Шљед, Ж.), в. *ја̀рац², ср̀ндаћ, ср̀нић*.
- „Тò ти је најбòл̄и лòв, ако ўловиш срндаћа” (Мисл.).
- СРЊДАЋ м. (Рог.), в. *ср̀ндаћ*.
- СРЊНАЋ м. (Кар.), в. *ср̀ндаћ*.
- СТАДО ср. (Год.), каже се за групу срна, срндаћа. В. *ћд̄йòр*.
- СТЕЊАТ(И) инф. (Кар.), каже се за гласове дивље свиње.
- СТРЊЋ м. (Бр, Год, Шљед, Ж.), в. *ку̀ћара*.
- СТЊПИЦА ж. (Бр, Ж.), дрвена справа за хватање ситније звјерке. В. *й̀д̄с̄ту̀ља*.
- „Й̀мò сам ти стўпицу” (Бр.).
- СВАДБЕНО КÒЛО ср. (Бр.), метафорично, каже се за парење срндаћа и срне; „мўшк̄и окò дрвета гòн̄и ж̀енск̄у” (Бр.).
- СВЭЗАТ(И) СЕ инф. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), каже се за парење ловачких паса. В. *й̀ар̄ш̄и(и) се*.
- „Свэзала се кўја” (Кар.).
- СВРЊЕ ср. (Год.), в. *швр̀аће*.
- СВРЊКА ж. (Бр, Год, Рак.), в. *швр̀ака*.

III

- ШЕСНЕСКА ж. (Бр, Год.), ловачка пушка према врсти калибра (16 мм). Уп. *дв̀ан̀еска, дв̀ад̀еска*. Уп. у сплаварској лексици *ш̀ес̀н̀еска* — шеснаест метара дуг балван који се усплављује (Лука — Жепа).
- ШЕСТИЦА ж. (Год.), назив за сачму према њеној крупноћи. Уп. у лексици дринских сплавара *ш̀ес̀т̄иц̄а* — шест метара дуг балван који се усплављује (Лука — Жепа).
- ШЙНА ж. (Год.), в. *ш̄й̀ика*.
- ШЙПКА ж. (Бр.), жељезни дио код пушака двоцијевки који се пружа између двије цијеве на горњој страни. В. *ш̄йна*.
- ШКЕВТАТ(И) инф. (Рак.), каже се за гласове вјеверице.
- ШКОМЊАТ(И) инф. (Бр.), каже се за гласове ловачкога кера који болује од криве (в. *кр̄ива*).
- ШМРКТАВАЦ м. (Год.), в. *кр̄ива*.
- ШЊЊРА ж. герм. (Шљед.), в. *й̀уш̄њ̄ур*.
- ШТЕКТАТ(И) инф. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед, Ж.), 1. каже се за глас ловачкога кера кад гони дивљач (уп. *к̄л̄ик̄т̄аш̄(и)*); 2. каже се за гласове јастреба.

1. „Пòћē штèктат” (Бр.). „Штèкћē ми кѣр, вѣдѣм — бѣће” (Кар.). Чўјем јā — штèктї” (Мисл.). „Штèктї, бòлан, ко сўнце” (Рак.). 2. „Штèкћē ко кѣре” (Рак.).

ШТÈНАЦ м. (Бр, Год, Кар, Мисл, Шљед, Ж.), млад ловачки кер стар до годину дана, који се тек припрема за лов, који још није „намечен” (в. *намéч.ий(и)*¹); „штèнац — гòдину стāр, ние јòш кѣр” (Бр.); „òд годину” (Кар.); „кой нè мере лòвити јòш” (Ж.). „Он ми спрémio штèнца” (Бр.).

ШТÈНАРА ж. (Рог.), в. *кућара*.

ШТÈНЕ ср. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Шљед.).

ШТЕНÈЋĀК м. (Бр, Мисл, Рак.), в. *крѣва*.

ШЎГА ж. турц. (Бр, Год.), кожно обољење код ловачких керова.

ШЎКА ж. (Год, Мисл, Рог, Шљед, Ж.), в. *срна*.

„Сāмо шўку нијеси смїо нїкад. Шўка е бїла заштїћена ўвијек” (Бр.).

ШЎПЉЎК м. (Бр.), младо од свраке. В. *сврāће*.

ШВРĀКА ж. (Бр, Кар, Мисл, Рак.), в. *сврāка*.

Т

ТАБАН м. турц. (Бр, Год, Шљед.), в. *їлава*.

ТАЉЉĀНКА ж. (Бр.), назив за ловачку пушку према имену земље у којој је произведена. Уп. *рўскиња*.

ТАЗÈЛУК м. турц. (Бр, Год, Кар, Мисл, Рак, Рог, Шљед, Ж.), кад тек падне снијег, па се на њему добро разазнају трагови дивљачи; тада су веома погодни услови за лов. В. *їазèлўк*. Уп. *хòра*.

„Ўрани би, кад је тазèлук, дòбро . . .” (Кар.).

ТАЗÈЛЎК м. (Бр.), в. *їазèлук*.

ТЕФÈРИЋЎЛЕ адв. (Кар.), в. на *їефèрић*.

ТЕЉЎГ м. (Мисл.), в. *òбрўч*.

ТЕСТÈРА ж. турц. (Бр, Кар, Рак, Рог.), изупчани дио арке ловачког ножа која служи „за рѣзāње рòгòвā” (Бр.).

ТЎЧĀРКА ж. (Мисл.), в. *мїшалòвка*.

ТОЦИЈЕР м. (Рак.), в. *брўс*.

ТРАВАН ЗЕЦ м. (Бр, Рак.), каже се за младог зеца, који није зрео плијен за кера или ловца.

„Траван зèц јòш бїо” (Бр.). „Нè знāш тї нїшта, ко траван зèц” (Рак.).

ТРАЖИТ(И) инф. (Бр, Шљед.), за кера, кад покушава наћи траг дивљачи.

ТРАЖИТ(И) НА ЛОЗИ синт. (Бр, Год, Кар.), за начин лова на зечева; кад ловац без керово сам иде у ловиште и тражи зеца по његовим логам. Уп. *дбѣћ(и) на лóзи, скдѣшић(и) с лóбѣ.*

„Е љдѣм, валѣ, тражит на лóзи” (Бр.).

ТРЕЋАК м. (Мисл, Ж.), срндаћ или дивојарац од три године.

„Бѣо трѣћак, знѣли ђни” (Ж.).

Уп. *ѣрѣћак* у сточарској лексици рогатичкога краја; „кажѣ се и ђван трѣћак” (Мисл.).

ТРОБОЈАЦ м. (Бр, Год, Рак.), врста ловачких керово. В. *ѣрѣбојка.*

ТРОБОЈКА ж. (Год, Рог.), в. *ѣрѣбојка.*

ТРОЦЈЕПКА ж. (Мисл.), в. *дрѣлѣни.*

ТРОЦЈЕВКА ж. (Год.), в. *дрѣлѣни.*

ТРОНОШЦИ плур. тант. (Мисл.), дрвене ногаре у ловачке столице. В. *ѣрѣношак, ноѣре.*

ТУЋАЦ м. (Шљед.), горњи дио туљца (в. *ѣуљца*), којим се прѣтисне врат звјерке кад она увуче главу међу рачве. В. *ѣућак.*

ТУЋАК м. (Год.), в. *ѣућак.*

ТУЋАЦ м. (Бр, Кар, Рак, Шљед.), средство за хватање лисица, куна, јазаваца. В. *ѣуљак.*

ТУЋАК м. (Рог, Шљед, Ж.), в. *ѣуљца.*

ТУЋИТ(И) инф. (Рог.). ловити помоћу туљца (в. *ѣуљца*). В. *ѣри-ѣуљѣћ(и), заѣуљѣћ(и).*

ТВЊЧАР м. (Мисл.), в. *мѣшалѡвка.*

ТВЊЧАР м. (Бр, Год.) 1. в. *мѣшалѡвка*; 2. врста ловачких керово посебно добрих за лов на птице.

У

УБИЈАТ(И) НА ГНИЈЕЗДУ синт. (Рак.), начин ловљења птица; кад се птице убијају у гнијезду. В. *убијѣћ(и) на ѣлићѣма.*

„Убијѡ на гнијезду, ма бјѣжи, болач, какав лѡвац” (Рак.).

УБИЈАТ(И) НА ПИЛИЋИМА синт. (Рак.), в. *убијѣћ(и) на ѣнијезду.*

УДАРИТ(И) НА ПУШКУ синт. (Бр.), в. *дѡћ(и) на мѣшу.*

УЋУСТИТ(И) инф. (Год.), в. *наѣхѣћ(и).*

„Ућустио ми кѣр, јѡ се пришћутио” (Год.).

УБИТ(И) ПРЕД КЕРѡВИМА синт. (Бр, Рак.), кад се дивљач убије на тај начин што је керови дотјерају ловцу на пушкет.

„Онѡ дрѣгѡга пред ѡкшам сам ѡбио пред керѡвима” (Рак.).

УДАРАТ(И) инф. (Ж.), кад дивљач гоњена од керово избѣја на уоби-чајеном мјесту у ловишту, за које ловци из искуства знају.

„И јѡ сам ѡнди на зѡс’еди, ѣе лѣсице ѡдарајѣ” (Шљед.).

ЎФАТИТ(И) инф. (Бр, Шљед, Ж.), кад се дивљач нанишпани, кад се мушицом фиксира; В. *нанијеџи(и)*.

„Како ја таман ѱфатим јарца, кёр ме тргнѳ . . . кёр тѳгли ме, нѳкад ѱфатит” (Ж.).

УХОРАВАТ(И) инф. (Год, Рак, Рог.), в. *хорѳи(и)*.

Ў ЈАЗБИНЕ синт. (Бр.); уз глаголе кретања, за начин лова на јазавце, куне, лисице.

„Ишѳ ѱ јазбине” (Бр.).

У ЈЕДАН ПЛАМѢН синт. (Рак.), кад два ловца (без договора, случајно) пуцају на исту звјерку у истоме моменту.

„Пуцали у један пламѳн” (Рак.).

У КУНЕ синт. (Кар.), уз глаголе кретања за врсту лова. Уп. *на сѳне, на јарце, на зецове*.

„Ошли мѳ у куне” (Кар.).

УПАРИТ(И) СЕ инф. (Бр.), за два кѳра кад у лову заједно гоне исту звјерку, кад се извјежбају да скупа гоне.

„Ал се бѳли упарили, ма тѳ е нѳвјероватно бѳло” (Бр.).

УПРТАЋ м. (Шљед.), в. *рѳмѳн*.

УПРЗНИТ(И) инф. (Шљед.), кад сачма погоди звјерку тако да се олово распрши по читавом тијелу; „упрзнѳ мѳсо” (Шљед.). В. *оѳрзний(и)*.

ЎРЉАТ(И) инф. (Год.), каже се за гласове медвједа.

УСОКОЛИТ(И) инф. (Бр.), в. *сокѳлий(и)*.

„Усоколио га, нѳ мере га оѳуват” (Бр.).

Ў ВЈЕТАР синт. (Мисл.), уз глаголе кретања, кад кѳр гони звјерку, али му правац дувања вјетра не одговара; због тога такво гоњење обично заврши неуспјехом. Уп. *ѳѳ вјеѳру*.

„Ў вјетар ми гѳнѳ кѳр, нѳшта” (Мисл.).

ЎЗЕТ(И) инф. (Бр.), в. *дѳѳ(и)*.

„Ўзѳшѳ сѳну, мој брацо, и довиѳења” (Бр.).

В

ВАБАК м. (Бр.), в. *мамак*.

ВАБИЛО ср. (Мисл.), в. *мамак*.

ВАБѳЉКА ж. (Год.), в. *мамак*.

ВЕПЕР м. (Кар.), в. *кѳмак*.

ВѳСАК м. (Мисл.), в. *кѳрице*.

ВѳША ЗВЈЕРКА ж. (Бр.), дивљач која живи у црногоричним шумама, вишим предјелима (медвјед, вук, дивља свиња, срна, дивокоза и сл.). Уп. *нижѳ звјѳрка*.

ВЈЕШТАК м. (Ж.), каже се за зеца који се вјешто крије од ловца или кера.

ВЌДИЋ м. (Кар.), 1. в. *керѣћи ланац*; 2. онај који у лову води керад, заводи их у ловиште и сл. (в. *завѡдѡћ*).

ВЌЧЕ ср. (Мисл, Ж.), младо од вучице. В. *вѡчић, вѡће, вѡћић*.

ВЌЧИЦА ж. (Мисл, Ж.), в. *вѡчица*.

ВЌЧИЋ м. (Мисл.), в. *вѡче*.

ВЌЧИЈА ГВѡЖДА плур. тант. (Мисл.), в. *ивѡжѡа*.

ВЌБЕ ср. (Бр, Год, Рак, Шљед.), в. *вѡче*.

ВЌБИЦА ж. (Год, Кар, Рак.), в. *вѡчица*.

ВЌБИЋ м. (Шљед.), в. *вѡчић*.

ВЌЧЈА ГВѡЖДА плур. тант. (Шљед.), *ивѡжѡа*.

ВЌК м. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Шљед, Ж.), в. *кѡрјѡк, кѡрѡк*.

ВЌК ТАЪЕ м. (Бр.), каже се за свјеж траг који је вук оставио у снијегу. Уп. *зѡц ѡѡзе*.

3

ЗАБРАН м. (Бр, Кар, Рак, Шљед.), мјесто гдје је забрањено ловити.

ЗАБРАН ЛѡВА м. (Бр, Мисл, Рак, Шљед.), вријеме у којем је забрањено ловити. В. *ѡрекид лѡва, забрана лѡва, забрана лѡва, заѡвор лѡва*.
„Забран лѡва бѡ, јѡ нѡ шѡе ни фишѡклијѡ, нѡшта” (Рак.).

ЗАБРАН Нѡ СРНУ синт. (Бр.), вријеме у којем је забрањено ловити срнећу дивљач. Уп. *забран нѡ зѡца*.

ЗАБРАН Нѡ ЗѢЦА синт. (Рак.), вријеме у којем је забрањено ловити зеца. Уп. *забран нѡ срну*.

ЗАБРАНА ЛѡВА ж. (Шљед.), в. *забран лѡва*.

ЗАБРАНА ЛѡВА ж. (Кар.), в. *забран лѡва*.

ЗАЂАКАРИТ(И) инф. (Кар.), каже се за радњу кад ловац неким предметом (дрветом, каменом и сл.) забиљежи мјесто гдје је открио рупу, јазбину, да би касније, кад крене у лов, у њѡ покушао уловити куну, лисицу, јазавца.

ЗАГЛАВИТ(И) СЕ инф. (Бр, Шљед.), кад се метак заглави у цијеви, кад пушка због тога не може да дејствује.

„Заглави ми се пушка” (Бр.).

ЗАЈАДИТ(И) инф. (Бр.), каже се за гласове вјеверице.

ЗАМРЗНУТ(И) (СЕ) инф. (Мисл.), за пушку кад (се) при боравку у лову од велике студени „замрзне”.

„Замрзла пушка . . . Пушка замрзне, штѡ ћеш сад . . . Ѧ ѡко се и замрзнѡ пушка, бѡгам је ѡ ондѡ тѡшко” (Мисл.).

ЗАПРАШИТ(И) КЕРА синт. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), посути прах (в. *īrāx*) по керећијој длаци, ради уклањања буха.

ЗАПЕТ(И) ГВОЖЂА синт. (Кар, Шљед.), радња којом се гвожђа (в. *īvōjǰā*) постављају у ловишту ради хватања дивљачи.

ЗАПУСИЈАТ(И) СЕ инф. (Бр, Кар, Рак, Шљед.), заузети пусију (в. *īūsija*), обавити све потребне радња како би се дивљач што спремније дочекала. В. *zās'es(īti)*, *zāsjes(īti)*, *zāsjes(īti)* на *īūsiju*.

ЗАРАВНИТ(И) РОГОВЕ синт. (Рог, Шљед.), каже се за срндаћа који има више од три године.

„Онй бйо веш заравнио ргове” (Рог.). „Заравнио ргове давно” (Шљед.).

ЗАЅЕДА ж. (Бр, Год, Кар, Рак, Шљед, Ж.), в. *īūsija*.

„И ја сам бнди на зас'еди, ђе лйсице ударајү” (Ж.).

ЗАЅЕС(ТИ) инф. (Шљед.), в. *zaiūsijaīī(u)* се.

„А горе, зас'еда е зас'ела” (Шљед.).

ЗАЅЕДА ж. (Шљед.), в. *īūsija*.

„... а остали засједа горе...” (Шљед.).

ЗАЅЕС(ТИ) инф. (Шљед.), в. *zaiūsijaīī(u)* се.

„А они бшли да засједү... ловци засјели... ловци засједајү” (Шљед.).

ЗАЅЕС(ТИ) НА ПУСИЈУ синт. (Мисл.), в. *zaiūsijaīī(u)* се.

ЗАШТИЋЕН(А) придј. м, ж. (Бр, Шљед.), за дивљач коју је забрањено ловити током читаве године или у одређеним мјесецима у години.

„Шука је била заштићена ўвијек” (Бр.).

ЗАТРОВАТ(И) ЛЕШИНУ синт. (Шљед.), в. *namēčijī(u)*¹.

ЗАТУЉИТ(И) инф. (Кар, Шљед.), поставити туљац на згодно мјесто у ловишту.

ЗАТУРАТ(И) НИШАНЕ синт. (Гол.), кад се ловци вјежбају у гађању некога предмета (дрвета, мете и сл.).

„Они би заүрали нишане...” (Гол.).

ЗАТУРАТ(И) УСТРАГЕ синт. (Бр, Рак, Шљед.), кад дивљач оставља свој траг на земљи (ловац га открива и тако трага за звјерком).

„И дбље и гбре и цз лйвади између ћакмацима и ђе заүрб ўстраге” (Бр.).

ЗАВЕС(ТИ) КЕРА синт. (Бр, Кар, Мисл, Рак, Шљед.), одвести керове на згодно мјесто у ловишту на којем би они најприје могли дићи (в. *dǰi(u)*) звјерку са њеног легла.

„... ишб сам с ловцима... пристајб, кбрэд завбдио” (Бр.).

ЗАВОДАЋ м. (Год, Шљед.), в. *vōdijī*.

ЗАЖДИТ(И) инф. (Бр.), за стару пушку кремљачу, кад опали.

„Па трђи пүт кад сам скрбб, и нб шће заждит пүшка” (Бр.).

ЗАЖДИТ(И) КАД синт. (Год, Шљед.), в. *кадиш(и)*.

„Заждили кад, двапут” (Год.). „Заждио би кад, па ћекāj, ћекāj” (Шљед.).

ЗАТВОР ЛОВА м. (Кар.), в. *забран лова*.

ЗЕЦ м. (Бр, Кар, Мисл, Рог, Рак, Шљед, Ж.).

ЗЕЦ ТАЗЕ м. (Рак.), каже се за свјеж траг који зец остави у свјежем снијегу. Уп. *вук шазе*.

„Зец тазе био, ал нè даде ми ђавб . . .” (Рак.).

ЗЕЧЕ ср. (Мисл, Ж.), в. *зеће, зеће*.

ЗЕЧИЦА ж. (Мисл, Ж.), в. *зећка*.

ЗЕЋАР м. (Бр, Рак, Шљед.), 1. врсна ловачких керова нарочито добрих за лов на зечева (в. *зећаруша*¹); 2. сачма за лов на зеца (в. *зећаруша*¹); 3. траг који зец остави у снијегу.

ЗЕЋАРУША ж. (Рак, Шљед.), 1. в. *зећар*²; 2. в. *зећар*².

ЗЕЋЕ ср. (Бр, Год, Кар, Рак, Рог.), в. *зеће*.

„Ја оно држим зеће” (Кар.).

ЗЕЋЕ ср. (Кар.). в. *зеће*.

ЗЕЋИЦА ж. (Год.), в. *зећка*.

ЗЕЋКА ж. (Кар, Рак, Рог.), в. *зећица, зећица*.

ЗЛАТИЦА ж. (Год.), в. *злајка*.

ЗЛАТКА ж. (Бр, Кар, Рог.), врста куне; „по шуми йдү” (Кар.); имају „жуто йспод грла” (Год.). Уп. *бјелица*.

ЗОВ м. (Год.), радња којом се мамцима (в. *мамак*) дозива дивљач. Уп. *звом*.

ЗОВОМ прил. (Год.), за начин ловљења дивљачи помоћу мамца. Уп. *зв*.

ЗВЈЈЕР м. (Бр, Кар.), в. *дйвљач*¹.

ЗВЈЖДАТ(И) инф. (Бр, Кар.), каже се за гласове јастреба и дивље свиње.

ЗВЈЈРАД зб. (Кар.), в. *дйвљач*¹.

ЗВЈЈРЊЕ зб. (Бр.), в. *дйвљач*.

ЗВЈЈРКА ж. (Бр, Год, Кар, Рак.). в. *дйвљач*.

Ж

ЖЛЈЕБОВИ мн. (Год, Рак.), навоји унутар цијеви (ловачке) пушке. В. *длуци, йлейиеница, йлейиенице*.

Дијалектолошки текстови — иршиновиједања

Прџнашџ сам ђвџ пушку мџмаћу у нџкџг Аћмета Шувџлијџ. И јџ сам имџ тџ јџку вџљу зџ лџв; ишџ сам с лџвцима, с Хџкијџм, с Мџхмуд-бегџм, бџс пушкџ, с клипџм, пристајџ, кџрџд завџдио. Јџ имџм вџљу јџко зџ тијџм лџвом и хџћу дџ ми је набавит пушку. Нисам слџужио вџјску, не мџгу дџбит пџсоша. И јџ у Аћмета Шувџлијџ тџ мџмаћу, пуш-кицу. Нарџдимо се да му пџ дџнџ кџсџм.

ѐ, снџјег пџдџ. ѐ, хџћу љ лџв. Е џдџм, валџ, трајкит на лџзи. И, драгџ мџј, крџнем прекџ Јањџцџ и гџре у Грџдџнскиј гџј и нџћџм зџћџј траг. И дџље и гџре и по ливади између џџкџмацима и џџ затџрџ џстраге. И хџј, и дџље и гџре. И нџћџм џџ заскџћџо у јџдан жџбџн, хрџстић. ѐбџћџм јџнџм, не вџдџм, џбџћџм дрџгџ пџт, не вџдџм. А трџћџ пџт џбџћџм, пџдџгџ мџло џши и џпџ *и врџти дџље. ѐ, тџ је. Угледџмму глџву. Пџ-тџгнџм, бџга м џбијџм. ѐмџн јџраби, прилџтџм дџљ, џфатџм, зџ ноге извџћџм, зџ нџж, зџкољџм. Е драгџ ми џла хџла, џ па ко да сам вџла џбио.

(Сџјџо Хџџихџсанџвић, 61 година, Брџзје. Зе-мљџрадник. Лови двџдесџтак година. У широј порџдици постојџ традицијџ бављџња ловџм).

*

ѐтишџ вџдџле јџ и зџт ми, Хџкибег. И бџо јџдан мџг бџбџ дџићџић. Дџбно вџднџ дџхџн. И мџ џт^ншли ш нџме прџво тамџнџ. И тџмо смо бџили, али нџјџсмо бџили двџнџс дџнџ. Бџо е Мирџлем, џвџј, Мџројџвић, лџвац бџо, Мџројџвић, тџднџ, у томџ сџлу. Скџпа смо ишли. Бџо е нџкџ ѐбро Барџћија из Мџрева, и сџла. И он нам је дџлазио. Свџкџ нам је дџн дџлазио из Мџрева тџннџ, па смо скџпа лџвили. И ондџ, јџдан дџн џбише џни, хџћу џ овџ прићат, џбишџ — јџрца.

И они, тџбоже, шта вели, сџкрићџмо га од Рџгаћџнџ. А јџ сам џџо пушку ка сам бџо ко џдалџ нџ ономџ гџју. Јџ сам џџо пушку. Јџ свџ полџгџнџ, полџгџнџ, полџгџнџ, тамџнџ дџћџм, у близџни. Кад јџ вџкџ пџглеџм, кад на грџбу — јџрац, џздигнџт. И јџ дџћџм па га скџнџм. Хџп, хџп, кад, хџјте, реко, да џгџлимо ово, реко, јџ сам џбио. Кџд онџј Узџир, ѐвџдџбџга рахмџтли Хрџновицџ шџра бџо. ѐ, каже, јџ сам мџслио од Хџрџџџвџцџ не мџгџ вџишџ, кажџ, лџпови бити, кажџ, ал видџш, Рџгаћџни гџрџ. Такџ цџјџли цџркуз смо прџвили тџнџ. И џгџлили, те пџдџјџлили. Бџло нас сџдам, џсам. Пџмало дџли.

И јџ, дрџгџ ил трџћџ дџн, не бит џмио тџћно рџћи, џзџ сам мџџе кџровџ. Из, нџдџле, из, зџвџ се Тџрбе, шџма код Скџниџна. Узџшџ срну, мџј брацџ, и довићџња. И нџјмџ, и нџјмџ и цџјџли дџн нџјмџ *и, свџ нџћ нџјмџ. Увџћџ и џјутру, зџра е бџла, јџ не сџвџм, клиџпац, кџко сџвџвџње. Имџ сам џндџ двџ кџра. Кој су џџди џпантили и знџли да *и виш нџкад нџт је пџстало ко шт онџ ми јџдан бџо мџлџ кџр, ни џџ пџстат накџ кџра. Брџњиџм га јџ звџо. Малџхан бџо, свџликџ. А бџо ми Шџрго, и Сарџјва ми хџћија га Карџвић џлџрахмџтиле, џн ми сџрџмио штџнџцџ.

истō. Ал се били упарили, ма тō е невјероватно било. И нѣмā хй и нѣма хи. Кад је била зора, нѣшта она штѣканица на вратима заклепѣта. Ја скѣћим. Ка изиђем, кад онај вѣлкий дошō, ето сабах. А малѣга јѣш нѣмā. Ђ, реко, кад је дошō вѣлкий, дѣће и малй, сигурно. И дођошѣ ми, и онй и малй.

Онѣ смо сйшли потље тогā у Јабуку, доље, Хајдарбег ми је био Пѣплата тѣтак, тѣтка ми била, с мајјину страну. Више Фѣћѣ Јабука. И онѣ, сйђосмо дољенā, вāкō пѣтак је бивō. Дрўгй јутро, ѣшли малō у лѣв и ўбили. Јā ўбио двā зѣца, овāј зѣт ми, ўби и он јеннѣга, до ѣмѣ. И врати се кўћи, оннā близу. Врати се и, нѣјсе, ѣшли у ѣамију. И наврати се иж ѣамије у кафану. Кад јѣдан ѣбек:е, кѣе, што сам вйдио нѣки дāн двā кѣра, кѣжѣ, у живѣту онō нйсам вйдио, кѣжѣ. Дѣјдошѣ до вѣдѣ, нѣ знāм, забѣравио сам кāk се она вѣда зѣвѣ, нѣнди кākо дођошѣ, кѣжѣ, снйјег је до кѣљена, ствāрно јѣс био до кѣљена снйјег, најѣданпў они ѣба, кѣже, ў вѣду. И, кѣже, ѣтишли су пѣ срѣд Зѣленгорѣ. А ѣѣ Крѣмѣн! Кѣжў, ѣсам сākātā пўта. А јā прићѣ овом тѣтку ѣе су ишли нѣкудѣ. Хајдарбег завйка, онај што е држѣ кафану, кѣжѣ: бйл ти нйх мѣгō пѣзнати? Бйх, кѣжѣ. ѣде Хаќија овāј истō, тѣтић ми, па *и дѣведе. Ђим малй онй ми на врата, кae: бѣга ми, ен имā јѣш јѣдан, црн, шарен. Пā Шарго ѣстō за ѣим. И онѣ, ѣѣ су они ѣшли, мѣј брāте, кў су они ишли, бѣга тй дрāгѣг пйтāј. У Зѣленгору! Ђѣ Зѣленгора!

И онѣ, тўди смо јѣпѣ лѣвили јѣдан дāн. Нй'е јѣдан дāн, лѣвили смо, брте, били смо шѣз дāнā у Јавци. Кад смо ѣтāл шѣл да иѣѣмо, кѣжў они: кāјмо ў Турјак, имā срна. Онѣ нйје било тāk стѣгѣ и зā јарца ўбит, и макар и нйје било вријѣме. Сāмо шўку нйјеси смйѣ нйкад. Шўка је била заштйћена ўвијек. И, штāћ ти казйват, пѣшли смо гѣренā на онй Турјак. Нѣкй Мўјо Хѣђић кѣжѣ: јā ѣу тѣби казат ѣе мѣрā бйт. И јā сам оннā ѣстō, ѣнй су ѣтишли дāљѣ, нѣјсе. Нѣјмā керѣвā, и нѣјмā, и нѣјмā, и нѣјмā. И онō се свāкў вѣћѣ сйјѣли, а ѣндāн трѣи. И, сўнце вāкō ўцрло, а јā црглѣни, рўке црслѣни, и јā сам зāспѣ. Тāшно ме прѣнијѣло. Наѣдāмпў нѣшта вāкō пўћѣ, близу, ѣўје се. Јā нāкѣ брѣну, кад јā, кад — јарац. Јā ни сам ѣўо ни керѣвā, ни нйшта. Ма кѣ ждрй-јебе, кѣ из великѣ шўмѣ. И јā нāкѣ, он преко јеннѣ брѣзѣ, ѣборена брѣза, ѣн преко нѣ брѣзѣ да прѣскоћй. јā нā ономѣ доћекāј — пāде. Нѣјмā нйкогā жйва. Најѣдāмпўт, иза мѣије лѣђа ѣбек, кѣжѣ: е халāл ти вјѣра. Јā т нйсам смйѣ да прићѣм, вйдио сам да си зāспѣ. Па ѣеш ѣўт, мош м ўбит у ономѣ . . . изā сна. Кад нѣкй Абид из Глѣдницѣ, дѣјде ѣнѣнā. Ама, кѣжѣ, ма нѣ даде му само двā скѣк, на трѣћѣм скѣку — ў зрāk. Тākѣ смйјāли се мй оннā. Пѣзѣгу брāте, бѣга ми, мѣј кѣр прѣкућѣ вѣди глāвѣм плāтио. Дѣђошѣ ми кѣрови. ѣ шта, бѣлан? Кѣжѣ: кўрјāци га истргали. Јā ѣдма ўфатйм и свѣжѣм кѣровѣ. ѣтāле крѣнѣмо, и дошли. А онај ми тѣтић, Мўстафа: ѣѣѣ, кѣже, што гѣћ тй ўловйш, уз великў нā мѣм трѣбуху, кѣжѣ, пѣци, а јā ѣу нѣсити. Реко: е дѣдера, Мўстафа, окрѣни лѣђа. Имā ў ѣем трйѣсѣ кйлā. Нѣ смйјеш га вўћ, сāмо га нѣсити, реко. Тākѣ дошли дољенā и, јѣш јѣдан смо дāн изā тогā били, и ми ѣтāле смо крѣнули.

*

Били лани на Ораховице, куд с оџрћѣ дѡље, у Дателѣ. Кад вѣкѡ, под пѹтом, кѡзе. И ѡбанин, на дрвету је био, крѣшѣ и, знаш, ѡбара онѡ грање. Ја вѹдгоре, а он: ха, ха, ха. А вашка, голѣма вашка. Реко: нѣмѡј халакат, болан. Удариће ми на кѣра, а кѣрови свѣзани. А он, каже: шта ти фали? Па нѣ фали мѣни ништа, сѣмо да ми ударѣ на кѣрад, ја б ти га ѹбио. Кае: валѡ, стѣсни па га ѹби! Ја одријѣших кѣрове, а дѣннѣм зѣту, реко: хај ти, прѡђи. Тамѡм ѡн ѹзѡ кѣради и крѣнѡ прѣтинѡн, а вашка на прѣтину ѡздѡљ ѣскоѣи. Ко ждрѣјебе, болан, онѡј кѡзар, вашка. Потѣгнѣн, пѹђе пѹшка, он се прѣтури. Он дѡље замоѡга, залелѣка. Кажѣ: знаћу ја ѡтклѣ с ти. Хош ти да знаш ја ѡтклѣ сам. Имаш ти вѡљу знаѣти? И такѡ, ја ѡталѣ крѣнѣм, и до у Кѡмране ја ниѣкад виш зѣта нѣ стѣгох. Како пѹшка пѹкла, он ѡкинѡ, Хаѣибег из Раѣитниѣѣ. И кад у Кѡмране, кад, ето у Кѡмранѣм га ја стѣгѡ. Ё, реко, валѡ јѣси дрѹг. Ма бјѣжи, кажѣ, ја сам мѣслио нѣш ти ѹбит. А ја би јѣ ѹбио да е мѡг бабѣ. Ја вѡлим јѣ ѹбит нѣг да она мѣнѣ дѡфати, ил да ми кѣра дѡфати.

*

Ошѡ сам њѣму горѣна и био сам двѣннѣс данѡ. Дѡлазили Сарѡј-лија. И гѡре некѣ Ибро Башић кажѣ: ја ћу с тѡбѡм. Одѣм ѡнамо кроз Црвенѣ стѣјене. Гѡре ѣмајѹ ѣаира. И ја пѹстио кѣрове и наѣкѡ мѣ сјѣли на онѣ јѣдан ѣаир, подврх ѣаира, ваѣкѡ гѡре тѡмам под стѣјенама. Реко: ако бѣдѣ лѣсица, она ће привлаћѣи стѣјенама. И с'ѣдѣмо ѡбадѡ зајно, кѡ и ја ѣ ти еваѣкѡ, на некѡј клѡди. Бѡга ми је био снѣјег гѡлем, нарѣшто у Ромѡнији, знаш каѣо е. Кад он мѣни наѣшѡрети. Она ѣзишла на срѣд бѡжјѣ равни, на ѣаир. Мѣ како прѣћѡмо, ја и нѣ гледѡм. Кажѣ: мѡре л пѹшка? Ја пѹшку ѹ раме, она се врѣи, па ваѡм ваѣко, дѣсна. Потѣгни, истом ка она прѣко глѡвѣ. А дѣвѣтка. йвијѣк сам ја, и данас ја, у дѣснѡј мѡ је сѣтна, а ѹ лѣјевѡј ѹвијѣк дѣвѣтка. За свѡки слѹћѡј. А нѣкад пѡтрошѣм и на зѣца. Ако не ѡборѣм испрѡвѣ, ја згаћѡм дѣвѣтѡм ѣ ѣгѡ. Такѡ, ѹ живѡту ниѣсам нѡликѣ лѣсиѣѣ вѣдио. Мајку му, па лѣјѣпо црна, онѡ, онѡ хѡмѡрка.

*

Јѣннѡм, дѡшѡ ми кѹрјѡк кѡ дѡвѣ крѹшкѣ. Ја сам ѹ огради, у Глави, код Андрића кѹћѡ. А ѡн је ѡнамо, ваѡ ѡградѣ, ѹдарио у Андрића сѡѡку. И, ѡдонудѣ, зајмиле су га ѣ вашке, знаш, и ѡбани хѡллаћѹ, и ѡнѡ. И хајде, и хајде. И ваѣкѡ дѣже нѡге на, према мѣни ето, ко дѡ пушкѣ. И ја скрѣса^х јѣннѡм, он нѣ прим: јѣти, па скрѣса^х дрѹгѣ пѹт, он нѣ прим: јѣти. Па трѣћѣ пѹт кад скрѣсѡ, и нѣ шѣе ми ѹждит пѹшка. Три пѹта крѣсѡ. И пошто е он ѡтишѡ, махнѡ, ја еваѣкѡ затѣгѡ јѣннѡм рѹѣкѡм и

у зрак. Она ко вријеме. Била ми је једноцјевка ондџар. Била добра, добро носила. Ђ° сам погледџ, уби°. И ето ти колко е тај, тај његов љгбџл, мајку му, да не хће уждит три пута на његџ, а у зрак одјенном кџ тџп. Ђџга ми ти је овџ истина, дџна ми, ко да е јуђе било.

*

Е тџ е било скџро. То е било љза ослобођења. Тџ е било у кетерџс пџтџј, мџжда дџсетџг или јџданџстџг мјџсеца. И онџ давали нџма фџслук у Рџгатџџи. Јџ сам фџсовџ сџби и Нурџи. По шџсет кџлџ натџварио на кџња и џтшџ у Зџлићину ономџ Мџливоју, нџнна и самљико. И мрџк. И ондџлџ сам крџнџ. Накџ, снџјега е мџло било, ал врло мџло. И дџшџ сам Шџбановиџа нџнна кџћи. Кџжџ онџ Самфила: ма хџде, бџлан не био, џтџвари, бџга ми, сџ су вџџи вџјали тџди, зџ оградџм нџшџм. Хџјде џтџвари, кџже, бџлан, па до сџбаха прићкџј, па љди ондџ. Ма кџки, реко, вџџи, нећу, бџга м. Те љзнесе ми жџна вџдџ, јџ нџпијем се, и џталџ крџнџм. Нџћ. И накџ јџ љдџм и прџџамнџм кџњ љдџ, а јџ љдџм зџ њџм. Јџ сам мџло и натџфатио вџкџ лџјево, љзнаџ његџ. Нџшта ти бџг не даде, сџмо завџка: пџф(ффф)! Упџли, а јџ прџ његџ, изнад јџннџ смрџкџ, и срџтосмо се, и накџ г љфатџм. Би рџкџ прџсврџтио био, бијџше ми дџбар. И јџ дџћерџм ето дџ оградџ, џе бџла онџ поџкџнџ С'џновкџ кџћа. Мен љмријџшџ рџке, и нџге, и свџ. И јџ џзгџра порџд џградџ, и нџ дџ смо дџље сџшли, срџо сам га. И пуџстио га џнџ прџдџ се. И љшџ је мџжда стџ, двџста мџтар. И јџнџ хи нџгди приџмијџти, и љпџли. Дџшџ јџ вџџнџк, он вџс мџкар, ко да си га љ воду бџџио. Кџњ. И тадџ сам сџ звџџрадџма, у близџни, бџвџ, џдеверџ. С кџрџџџим. Само ондџар су бџле партије, ондџ нџје био јџџан. Било џи је ко пџшџџди.

(Хџџија Хаџиџџсановић, 71 година, Брџџе. Зелџрадник. Лови џко пџдџсет година. Дџџд и џтаџ бавили се ловџм).

*

Јџднџм смо бџли у лову. Й јџ повеџ јџнну кџрушу, свџзџ је љ каиш, свџј, џд лџћџ љзџ. А џстали зџсјџда горе да ћџкају. Онџ се кџруша, вџдџм, узврџџела, штџ јџ је. И дџшџ сам у јџдан дџ, у јџдан мрџћнџ дџ. А кџруша џнамо хрџли, а јџ натрџг. Штџ е, мџслим, штџ јџ је? Кџд се мџћџд љзвџће, јџно двџџс корџкџ џд менџ. Јџ, бџга ми, стџде. Ђџс прије онџ кџиш свџј љзмџм и кџрушу пушџџх. Кџруша мџхну, џ џн с џкрџну. Дџ га пуџџам, сџтно м џлово. Нџ смџџдох, бџгаџ ми. Замџће џнамо. И зџ њџм џдоше гџведа. Пџџтџе ме пџтају лџвџци џви штџ бџ с кџјџ. Реко: не зџнџм, јџ е пуџстио. Штџ бџ џ ње, не зџнџм нџ јџ, реко, прџџпах се џд мџћџда, љ јџ и џна.

*

А јеннџм бџл у лџву нџ зецовџ. У нџкџм Борџвцу. И јџ стџо на јџ-
ном пџтићу, џзак пџт, а обрџсла шџмом џколо, нџкуд нџмџ . . . Кџр
гџнџ. А зџц се пџмоли џзгџр, онџјџм пџтећом, по срџд мџне. Јџ прџ-
жџм пџшку, прџвари ме пџшка, он нџмаде кџд нџтрџг од онџ пџмџ,
мџни нџ прџа скџћи. И јџ га нџкџ згрџби, кџр стџже, џпџли џ зџца, прџ-
тури мџнџ и зџца. Зџц џде и јџ џста нџкџ. Дџље лџвцима кџжџм: глџ-
дџјте, реко, штџ бџ џд мене. Сџв џ длџкџ. И, џде дџље, џћџрашџ дољџка
Те га врџти џпџ кџр и јџ га џбџх. Е тџ е бџло на зџцу, јџннџм.

*

Затџљџли лџсџцу џ руши. Бџо мџј џтац и јџ. И да џ ишџџџмо из
онџ рџпџ. Реко: стџни тџ и дрџжи, кад џна излџтџ . . . Јџ џзџ слџмџ и
поткџдио. Јџ гџре, џдуха јџнна џмџ, пџши, пџши. Истџм дџље џтац завџка:
џде! Ма штџ џ нџ пуца? Кџжџ: прџвари ме пџшка. И ћџбџ се нџпатџли
дџџ сџхата нџдџна.

*

Дџџје крџмаће. Снџјџг је пџо. И џнџ хџјкџћи штџ су џшли, џбишли,
џгледали хџ нџгди у јџннџј врџтећи. Зџрџвили се, кџже, и сџсајџ, прџ-
сџд. Опџколишџ џнџ врџтаћу, лџвци, бијџше лџвацџ пџдџсти. Ёбише џба-
дџџје крџмаће. А џнџ се прџсџд прџсџше пџ ном, пџ ном . . . џнџ хџјкџћи
фџгџј, џзми зџ ноге, па џ хрџст. Хџле, џко шџснџс комџдџ прџсџди. И
џфџтише јџно жџџво, џнијџли су, и хрџнили су га. Бџло е дџго жџџво.

*

Бџли јџ и Мџхмџдалија Ђџнанџвић, Љџбушкић нџкџ, шџмџр, и
Бџгџнић нџкџ. И Сџлим Ђџушевџћ. И пџцџли све трџџца џни на лџ-
сицу. А јџ, набџрџм зџћије брџбоњџкџ и џзмџм смрџкџ, и џзмџм кџпџт
џнога Бџгџнићџ стџрџга. Скџни кџпџт. Ма штџ ће ти? Скџни га, реко.
Прџћте вој да вас нџкџдим. И, н: ћ: рашџ г џвџ дрџгџ; јџ зџговџрио
се с џвџјџм. Накџдишџ се. И џн џћм џнџ кџпџт џзџ, ћћм замџће, виш
нџкад с нџма нџје џшџ џ лџв.

*

Шџмџр нџкџ Мџрковић дџђе, кџжџ, џбишџ крџмка, хџјде да г џби-
јџмо. џни га нџ дџн прџје гџњџли. И џмџ сам кџра дџбра за крџмка. И
нџшџ би га. И кад јџ дџшџ, џдџм јџ зџ кџром, а џни џшли да зџсјџдџ.
Кад под јџннијџм грџбом крџмак, изрџвиџ се и лџжџи, и џстџ, а кџр џкџ

*

Налџи вѣтру, понѣси акшамлук, па сѣтра ѱрани дѣбро, онѧ зѣра, пѣсти кѣрѧд, ондѧ е најлѣвѣш ѣѡв. Скѣпѣ с ѣѡвци, здогѡворе се махсѣз па . . . Ёвѣћѣ нѧлџи вѣтру, јѧнѣа окрѣни, сијѣли фѣно. Сѣтра пѣдрани, и ѱ ѣѡв.

*

Срѧди ѣѣтину, дѣ ово дѣбѧ. Ё виш мѡј би рѧд сѧв бѣо ѡстѣ дог тећѣ ѣѡва.

(*Ёдрѣз Ајѧновић*, 82 године, *Шљедѡвићи*. Лоѡи око шездесет година. Дјед и отѧц бѧвили се ловѡм).

*

Лѡѡц сам двѧдес вѣш гѣдѣнѧ, ѧ доживљѧѡ сам свѣгѧ. С вѣковѧ ма највишѣ. Зѧведѣ те ѣѡв, нѧрошѣо зѣми, кѧд су вѣлѣки свѣгоѡи. Пѧ те вѣјѣ на свѣ стрѧне. Пѣстићѣ су вѣлѣкѣ. Пѣшка зѧмрзне, штѧ ћѣш сѧд? Ако нѣмѧш шѣѡицу, или нѣкѣ свијѣће, па т ѱѡтѣ нѡћ. Мѡрѧш пѧлѣти свијѣћу, ѣл онѣ лѣчѣке и оно нѣ смијѣ нѧ вѧтру дѧ прићѣ. Тѣ ѡбѣчно зѣми, кѧд су вѣлѣке ошѣрѣне и кѧд ѡн нѣмѧ штѧ дѧ нѧћѣ, ондѧ хѣће нѧ чѡѡека ѱдарит. Ё тѣ сам доживљѧѡѡ.

Пѧ ондѧ трѣфи мѣћѣде, мѣчѣку, с мѣчѧдѣма. Ако с је трѣфио с мѧлијѣм мѣчѧдѣма, нѧпѧшѣ те. Е кѧко сѧд дѧ се спѧсиш? Ё, с мѣчѣком сѧмо нѣмѡј дѧ бјѣжѣш. Упѧњ се кѧ и онѣ дрѡѡо штѡ стѡјѣ кѣ тебѣ. Она глѣдѧ ѱ те, глѣдѧ, глѣдѧ, и пѣѡѣче се. ѧ ако си пѣчѣо дѧ бјѣжѣш, нѧпѧшѣ те. Ё тѣ сам доживљѧѡѡ. Ё, ѡнѧ се пѡѡлѧчѣ, пѡлѧко, свѣ нѧзѧд, ѣзмѣчѣ се. Кѧд се ѣзмакнѣ ѡ тебѣ пѡдѧлѣко, ѡндѧ пѡбјегнѣ. Али сѧмо бѣди стрѣпѣне, нѣмѡј дѧ бјѣжѣш. Ако пѡчнѣш бјѣжѧти, гѡѡѡ си.

Нѡћ мѣ ѱфѧтлѧ. Бѣл су вѣлѣкѣ свѣгоѡи. Ё ѡндѧ те зѧмѧми. Ё нѡћ те ѱѡтѣ, е штѧ ћѣш сѧдѧ? Ё ондѧ зѧлѣтѧш. Крѣнѣш кѣћи, зѧлѣтѧш, ѣзгубѣш се, нѣ знѧш ћѣ си. Нѡћ те ѱѡтлѧ, мрѧзѡѡи, онѧ цѣчѧ, дрѡѡѧ цѣѧјѣ, јѣчѣ, тѣ се снѧлѧзѣш. Јѣдѣнѣ глѣдѧш, ѣмѧјѣ ѡзнѧке ѡнијѣ дрѡѡѧ. Ёмѧ ѡкле пѣше с'ѣѡѡр јѣлѣкѧ ѣмѧ мѧшѣну, ѡклѣ нѣ пуше с'ѣѡѡр ѡнѧ е гѣлѧ. Ё прѣмѧ тѡмѣ се лѡѡц мѡрѧ ѡрѣнтѣсѧти, дѧ вѧтѧш црѧѡѡ кѣ ћѣш. Ё с тѣјѣм сам се спѧсѧѡѡ.

Ёндѧ, трѣфѣш вѣѡѡе. Трѣфѣш вѣѡѡе, ѡколѣ те. Ёни знѧдѣ тебѣ ѡкѡлѣти, па с ѡнијѣм рѣпѡѡѡѡи пѡ снѣјѣгу пѣцѧ; па те зѧсѣпѧ снѣјѣг ѱ ѡчи. Пѧ нѣ мерѣш дѧ ѣдѣш. Ёндѧр, ако е дѡбрѧ пѣшка, пѣцѧш. Нѣкѡг ѱбијѣш, нѣкѣ и пѡбјегнѣ. ѧ ако се и зѧмрзнѣ пѣшка, бѡгѧ м је ѣ ондѧ тѣшко. Ё тѧкѡ ѣдѣш, чѣтѧѡѣ се нѡћи бѧѡш, дог јѣдѡѧ дѡћѣш жѣѡѡ кѣћи.

*

Тада̄ е било лова. Тада̄ е било срндаћа̄, највише. Тò ти је најбòљи лòв, ако уловиш срндаћа̄. И тада̄ смо улòвили, још је био Азиз. У Деветакy тò смо доживљели да е био онда̄ дòбар лòв, тй срндаћа̄ смо дòста улòвили. А онда̄ иг је и било дòста. Онда̄ е било, мòже бити, педес ловаца̄, данас̄ има̄ стò педесет и òклè ће нам бити?

Па нијесам ја тòлкò баш ни òдò. Нèкад нèко најйђе, те ја отйђи.

*

Е са мèчкòм, кàжèм ти, мèчка е òпàсна. Ако с се трèфио ш њòм, нèмòј мèчки, нèмòј ни мèжду, никакòм нèмòј мèжду бјèжат. Ја сам тò искyсио на нèколко мјèстà. Ни сам на јèннòм мјèсту. Ја сам чyо још од стàрије ловаца̄, дог ја нијесам био ловац, кàже, немој мèжду бјèжати, упàњи се, стòј. А нèко нè смије да стòй.

Ја сам ишò, а òни су, нијесу ишли мèни. Ишли су пòред менè. И ондàр ме òс'егè, упрy òчи y мене. Ја — стàнèм. И òни глèдају, двоє мèчад и мèчка. Они глèдају y ме, ја y њиг. Рàсте ли кòса, рàсте. И òно глèда y ме, глèдам ја y њèгà. И тй мàло мореш да примијетиш кàко с òно назàд измичè. Ка дòбије зàклон, мàнè кò òчи. Ал ако си ишò, нàпаше те.

Па сам сàма мèђета трèфлàвò. Прси y прси, евакò, ко до вратà. Стòј, пyшка е сàчмарица, нијеси ти сйгyран y њу. Стòйш, ал кòлко се бòим ја њèга, он гòрè мèне. И òн брèца̄. И док yфатй зàклон да те нè видй, пòбјегнè, бòлан, ко и псèто. Ја сам тò на вйше мјèста искyсио. Мèни сад свèднò трèфио мèђета ил трèфио псèто.

(*Душан Вèлèвић, 70 година, Мислово. Бави се земљорадњом, сточарством и шумарством. Лови двадесетак година. Отац му се бавио ловом.*)

*

На пример, прије рàта знам да су се сàстајали лòвци òвди, кòд мòг òца, кои је био страственй ловац, и òтац, и йèд, и двòица, трòица амйђà. Тй су лòвци долàзили на примјер из Рòгатцè, ко што е био Èдхемага Шèховић, па Мехмедалија Бàнàновић, Ибришим Бйндò, Зàјко Жйгић. Й, òни су тy долàзили кò на јèдан хевтàлук. Хèвту данà би òни тyј били, пà би нèкйје данà ишли по цйјелй дан y лòв, а понèкйје данà нè би, него би сјèдли й òнијèли тàхту, еногòре y брдо, и згàђали ис пушàкà рàзније, из рàзнòг òрyжја згàђали. Нишан по цйјелй дан. И такò, сйђели би, затyрал рàзнè приће, па помал би и пйли.

★

Међеда сам ја убио овако. То е било, ја мислим, негде око педест друге годне. Био овди један добар теферић, у Доњем Годимиљу. И, лијепо, мени су казали да е убио међед краву више Доње Годимиља. И, у први сумрак, мрак је био. Ја сам био, право да вам кажем, мало и при ракии и нијесам га се бдјо. И лијепо сам ја ўзо пушку и отишо на брдо и ће су ми казали да е међед убио краву. То е јенна велка удолна, долна, вртаћа. Ја сам се наннио над ону вртаћу, видио сам на сред вртаће вако један спласт, пласт, кладя, кемења, свашта. На сре долинѣ. И свуд сам разгледо да није међед ће тѹј. Међеда тѹј није било. И ја сам онда полахко спустио с у ону долну. И видио сам да е међед извадио краву и однио отале. Ј ја сам за њим с упутио, реко да вдим ја докле је он то носио. А исто, здруге стране, ће он отишо, долна била. И како сам ја ишо низ ону долну, првљетајући ципелама, он је примијетио да му неко долази. И, док сам ја дошо хаман на врх онѣ долинѣ, међед се е пројавио на јено два метра удаљеност од менѣ. Није нимало био даљље. И, носио још у устима велике комаде меса. И ја како сам носио пушку поред себе, како смо се срели, енако смо стаи. Стао и ја, стао и међед. Међед је поћео табати првијем ногама и, вако главом машѣ и виће: о (ооо), о (ооо). А ја сам, јену секунду, мало може бити и више, гледали смо један у другог. У томѣ сам ја само махно и — у прса. Како е пушка пукла, ја виш нијесам ништа видио, шта би од међеда. Само, углавном, не остаде испред пушке. Онда сам мало оддахно, одхукно. Кад сам погледо низ ону другу, дољњу долну, угледо сам га јено педесет метара дољи и само сам видио да се је јениом покушио. Ништа више. И онда сам знао да е мртав. Онда сам потље и пришо дољи, њему. Видим — мртав. Само је он био, сила, голем.

И, онда е тај народ сазно, доље, ће тај теферић. Туло се да е међед платио, погинуо. И дошло јенно, ја мислим око стотину душа. Осјекли су јенну велику дурунгу и изнијели га из долинѣ. Онда није се виш даљље могло носит. Онда су доћерли саоне и волове. Па га натоварили на онѣ саоне и доћерали га доље ће теферић, одвукли га. Онда, свијет га онај тако гледо, мртва, међеда. И онда сам га ја довукно овде. Кући.

И у томѣ, ћује се то и у општину. Кад ево ти сутредан ергелскије кблѣ. Да га вдзе пред општину. И, богме, стрпамо га у она кблѣ, и тамо. Изнијели вагу да г извагају. Он је имо близу ћегир стотине килѣ. Двадес и пет центи имо од уха до уха широко ћело.

И отале ћуло се и у срѣз. У Рогаци био срѣз. Кад ево ти камиона и одвукли га.

Али што се тиће страха, нијесам имо страха за вријеме пуцања, и кад смо се веш срели. Ил ће те убит, ил га убјај. Али, само кад сам га видио мртва, кад сам пришо и сја и запалио пре њим, онда ме уфатла трема.

И ја не бих више, овај, без ракије.

(*Сулџман Хајдаровић*, 60 година, *Годимље*. Шумар у пензији. Лови око четрдесет година. Веома јака традиција бављења ловом у породици; дјед, дједов брат, отац, тројица амица активно се бавили ловом дуго година).

*

А јеннџм сам опе бјо, бјло нас је једаннџс, више Мјслова, у Деве-таку. И тај дан смо ловили и кџрад нам су одбјегла у Тџионџк. Нџмџмо од кџрџва нџшта. И кад мџ оннџ законџнџмо, наложџли вџтру, једаннџс. Тџ е нџн пџдала кџша. И ондџ смо мџ полџгли. Бјо Хаџихџсановић Хџмзага, џ њџгџ бјла она кџбаница, старџнскџ, и јџ сам ш њџме под онџ кџбаницу. Ок пџ нџнџ, кад нџшта бџбну. Скџнџсмо мџ на ноге. Бџга м мџџед, згџнџ нас. Мџ свџ под хџморе, за пушке. Нџмџ виш нџшта од спџвџња. И нџје нас напџ. Баш је бјо овџ Хајдаровић Авдо. И наџџемо џе џбио ждрџјебе и затрпџ у нџ паџеве и клџде. Нџсмо га вџђели тџмо.

*

Тџдџ е Сејдалибег бјо, бјли Бабиџи, Алиспџиџи, једаннџс нас је бјло. Гџнцили су кџрови дџ Гушџнџа крџма. Јџ колџм, ондџр рџгрџт, наџмлаџи, бџвџ, пџнџ џстом ловџти. И нџје ме запџла пџсиџа него да вџдџм кџрове. И јџ завџо кџрове, наске једаннџс бјло, а кџрџвџ је бјло негџи око пџтнџс. Тџ џталџ џзџнџџм гџр на Ёџнушу и дџнџџм вџж јџну вџртаџу. Хџнџу гџдџк мало пџести, нџмџм пџсиџџ нџкакџ. Кад нџшта затандрџка, тџмо, крџз онџ граџе. Кад јџ пџгледа, кад пџмол с дџсетџро крџмаџи пџ срџд мџнџ. А јџ прикџрџнџм сџмо кџрџк, у јџну смрџку. И џни гџнџи на трџ мџтра, џџџири, дџ мџнџ. А ондџ вџкџ ја пџтџнџџм и јџно џборџм, и ондџ згџнџм онџ дрџгџ. Кад ја тџмо, бџвџ, у онџј дџлини, копрџца се. И ондџа кџсниџе с џскупили, дџнџшџ, онџј шџмџр Кџста и Мџјџт Мџјџатовић. Ёскупили ловџци, и џзмџри га, осамдџс џ пџт џкџ, двџзица бјла. А онџ дџвет хи џде. Оногџ јџнџг вџлџкџг сам јџш згџнџџ, ал џдошџ. Онда дрџгџга пред џкшам сам џбио пред кџрџвџма. У Првџниџи, дџље. И џногџ дрџгџгџга, џндџр је бјо Ариф, џнџј Ёџнџдо, у затвору, Мџндић му бјо џдвџкат. И џндџр замџлли су, и јџ сам дџо и џни су г џтџрџли у Сарџјво. Аџил га џнџрџ, бџвџ. И ондџр је џџму Мџндић даџ трџџџџџку на пџшкџш, двџнџску.

(*Хаџиџа Брџнџковић*, 74 године, *Рџкиџница*. Земљџрадџник. Лови око пџдџсет година. Дјед и отац бавили се ловом).

*

Зџбран лџва бјо, јџ нџ шџџе фишџклиџџ џзџт. Сџмо џзмџм онџ зе-нџрушу, двџ мџгџка, и тџрџм џ пџшку. И џдџм гџри. Тџдџ се џрџло рџ-лима џ наске, нџј бјло шџнџгџвџ. И гџри бјо нам јџдан Алиспџић Нџзџф,

прáвио би нам рáла. И ошó да нàрèдìм, у мàрту мјесèцу тамàм, рáла да нам нàправì. Ì, прòшó јà гòре, пúтем снìјег бијáше. Врáтìм се òзгòра, кад бòга ми нàñем пртину, вúкови прèшли. Свè јèдан зà другìм, дèсет комáдà прòшло. Било е тãдà, бòлан, ко стòкè вукòвã. И мàло àнàмо, вèдìм јà јèдан вèлки хрáст. Пàле су тãмо сврãке и врàне, тò је оцрñело у оном хрáсту, дрèка стòи. Бòга м јà сам се с'èтио да су нèшта обòрли од хàјвãна. Онòдòле јèнòга Срба, Мìтар му било ìме, на тељáји му крãва бíла. И òна фíно, цòшто гòведа онã нèкуд òтишла, онã крãва ìзишла ì шталè, па гòре у шуму. А оно дèсет курјáкã кàко нанишло, спòдби, па сву у комаде.

Ì јà, бòга ми, крèнèм àнàм, за онијем трагòвмà, кад àнàм дòнèкле, ìсто кад пúшка àнàмо пúће. Вèдìм јà да е вòднìћкã. И вèдìм да е зà ñма јèдан свè ìшó по снìјегу. Ì јà, кàко пúшка пúће, сгãдох. Кад се пòмоли јèдан, евãкò сгòред мènè лèтì, бòга ми одвãлио òнеклè нèкì кòмáд, нòсì у úстима. Евãко ће сгòред мènè, а јà знãм да ми је сèтно òлово зà вúка. Онèсèм јà, прáс, истом кад курјáк, свãди се. Ђудо мèни, мòја онã зеñàруша да г òбори, а далèко било. Дòђем јà тãмо, нè смìјем да прìђем. Јèдан ми још мèтак у пушки, а глèдãм — бòга ми зìјевã, и прèста зìјевати. Јà тãмо дòђем, кад вèдìм же му је плèћкà, вãкò онã дèснã, на сãмòј плèћки крв. Прèврнèм га јà, кад скрозìрала крв крòж ñегã. Дòлèће нèкì ондинã Србин. Ка тãмо мì òдосмо, кад нèкì Илдија Бјèлећић ñвò кòзе, па нòсìо пòткријућ нèкì гарáбин. Кад òн згãђò и не погòдио ни јèннòг и òндàр òтãле òни се рãзбегли. И òнã јèдан úдарìо нã ме, бòга ми нòсì тубòк мèса кò онã тãшња, нãкò. И крèпò, евòди смо га дòднијèли.

*

Јà° и нèкì Мúјо Àлиспàић òшли смо нã срне, у Кòпито. Ì ондàра тãмо се звãле свè некè старинскè пúсије, некије бèгã Сарáлìјã, па би òни дòлазили на кòнаке тúдинã. И òндàр сам јà дòшò с тијем Мúјòм Àлиспàићом. Кãже: хàјде тì, Мèдане, на Мусãбегову пúсију, јà ñу на Àлãбегову. Ако кèрãди зãймè у Шìлушу, нã те ñ úдарити, тì си на скòку вјèштì. А òн је мàло мìслио да мènè прèђè. Ђúјем јà òздòлè, ñìм кèрãди дìгошè, да е òно úправ"до узã шуму мèни. А òн је тãмо, с оне Àлãбегове пúсије прескòñио, блìжè мèни. А јà нè знãм, зã ñегã. Тамò нè мере нìкãко, ондàр бíла планина, па да òкренèш мотрòлèз, нè би àнàмо прòшло, крòз онè нòликè хòморе, ñè он бìо òстò. Ìстом кад òздòлè кèрãди, вèдìм, прáво úправлã мèни. Ја мìслим срна. Ни пòмислио нìсам нã зèца. А вãлдã зèц скòñио, кèрови зèца прìфат он òздòлè узã шуму, нèкòм онòм плãнкòм, па вãкò су пòред мènè. Кад је òн ìшо òздòлè мèни, згãђò сам га прáво дòлè нãнижè, и нè трèфи" га. Æ кад она пòрильã евãкò пòред мènè, úпрìјèско сам згãђò. Пúшка пúће и зèц пãде, а ñòк у шуми запòмãга. Кад јà тãмо, кад òн, кад он ñúñò и úфатио се за кòлено. А бíла онã, бòлан, бíла онã сãhma, крúпнã за срнã, се зòвè онã, онã дèвèтка, пò девет комáдã, нè мер ни úфатт вìшè сãhmè. Òнã јèнна сãhma

ондѣнā, па њѣгā у колѣно. Туѣи и помāжѣ. Долѣх ја, какав зѣц . . . Нѣ знāм ни коу помāжѣ, знāм ѣѣ он ђстѡ тāмо, далѣко. Кад ја тāмо, кад ђн. Ма штā ти је? Кāжѣ: рāни ме. Па ђткуд те бѡг није прѡклео? ђткуд ћеш ти ђтде дѡтлѣ? Кāжѣ: ја мйслио срна.

(Мѣдан Туѣахија, 69 година, Рāкиѣница. Земљорадник. Лови око четрдесет пет година. Дјед се бавио ловом).

★

Евѡвдинā ја нешта рāдио, кад се помѡли Хāммед. Кāжѣ: Вѣлага, ѣно кўна хѡдала пѡ пљу. Ма кака кўна? Хāјмо, кāже, да ј ѡбијемо. Тѣ јā и он ѡвдале крѣнѣмо тамѡкāна, пнѣсѣм ја пўшку. Ё, штā ћемо сādѣнā? Она ѡшла тāмо-вāмо. Јā кāжѣм: Није тўди. ђн кāже: јѣс, у јѣннѡм хрāсту. Ма јѣс, ма није, ма јѣс, ма није, хѣлѣм, закѡбласмо да јѣс. Ёх, ти кāже, држи пўшку, ако она излѣтй, ā јā йдѣм нā хрāс гѡри, да вйдйм. Кāд он гѡрен йспѣ се, кадѣнā дўшља āнамо. Нѣ меремо да нāћемо, ниkāко нѣће д йзйћѣ. Тѣ мй гѡри йзйћѣмо, йспѣњѣм с й јā. Хāј, кāжѣ, гѡри. Пнѣсѣм пўшку, сйкиру нāку, прѣрежѣмо сйкирѡм онѡм мāло ѡзгѡр, прѡтешѣм онў рўпу. Кад, ѡћйју се мāло вйдй. А он кāже: дāј ти д йзвāдймо нѣкѡлко тије гмйзā, пā ћемо ѡзгѡр јѣ пўцат. Й мй тāко и ўрāдймо. Потѣгосмо ѡзгѡр йс пўшкѣ, пўћѣ пўшка у нў рāбину, долѣкāнā. Кāд ѡнѣ нѣјма. А ѡна, како је ѡн ѡзгѡр пўшку потѣго да е згāћāмо, ѡна ѡшла мāл у онў фрж, āнамо. Й не ўби јѣ. Е штā ћемо сādѣн? Тѣ ѡн зāћепй онијем капўтом, тѣ ѡздѡ, штā ћемо, јā ѡпѣ сйћѣм, држйм, он гѡре нѣшта копрцā. Кад ѡн гор ўфатио ў руке. Гѡр зāvўкѡ рўку, кад зāvйка: ѣво јѣ, кāже. Й йзвўће. Й ўбисмо енѡнди. У хрāсту. Јā и онй Хāммед.

(Вѣлија Пйњѡ, 69 година, Кāрачићи. Земљорадник. Лови око четрдесет и пет година. У широј порѡдици постоји традиција бављѣња ловом).

★

ђдѣм тāмонāкā на јѣну кѡсу. Й ѡндāра, бѡгме, кѣр ми гѡнй, дйже кѣр. Окрѣни, окрѣни, долѣће лйсица. Пўкнѣм, дрāги си мѡј, онў лйсицу, ўбијѣм. Дрўгй пўт дрўгў, ѡнā ми ѡде дѡље, рāних јѣ. Јā полѣћѡ^х зā њѡм, кāко јѣ стйго дѡље, прйтиско^х. ђнā лйсица коврљāј се, јā на онѡј лйсици, дѡље низ онй крш. Те коврљāј, те коврљāј, те дѡље у јѣдан крш се шћѣрасмо. Бѡга ми, тўдинāкā јā онў лйсицу пригўāвио, држйм. Е сād нити мѡгу јѣ да пѡпустйм не знāм кāко ћу јѣ саўлисат. Мй смо се ў онй крш шћѣрали, й јā сам по онѡј лйсици ѡзгѡра, āли јѡш жйва. Штā ћу сād? ā јā ти лйјѣпо нѣкāко смāкнѣм онй капўт, пā ти ѡзгѡр онијем капў-

том је ма̀ло за̀вијем. Ја кад она ста̀нѐ гикати у оно̀мѐ капуту. Онѝ капут истрже ми из рукѹ, а ја ти да ѹфатѝм, ѹфати се за онѝ к` пѹт, она потѐгни, до̀ље низ онѐ кѹшове, изхлѹпа ме, бѹга ми, она̀ лѝсица. И из оно̀га капута ѹпѐ ми пѹбјеже, рањена.

(Ха̀кија Ва̀йреш, 83 године, Рѝбиоца-Жѐѝа. Земљорадник. Лови око педесет година. У широј породици постоји традиција ба̀вљења ловѝм).

Дијалектолошки шексѝови — народна вјеровања

Напомена: Вјеровања дата под 1—53. забиљежена су у селу Брезју. Информатори: Сејфо Ха̀ѝихасановић (С. Х.), Рахман Ха̀ѝихасановић (Р. Х.), Расим Ха̀ѝихасановић (Рс. Х.), Касим Ха̀ѝихасановић (К. Х.), Латифа Ха̀ѝихасановић (Л. Х.). Вјеровања дата под 54—76. забиљежена су у селу Прѐљубовићи, на Романији, од информатора Миланка Кочевића.

1. Ра̀ди бјѐснила. Јел тѹ ста̀рѝ ка̀жѹ да рѝјетко бѝдѐ првѹштенѝе да не побјѐшња, да се не по̀ма̀мѝ (С. Х.).

2. Кад се кѐр ва̀ља, ѹнда̀ авѝија срѐтан, ка̀жѐ, бѝѝе нешта ѹ торбу (С. Х.).

3. Кѐр кад ѝдѐ, па̀ до̀ѝ нѐко̀ме др̀вету, па̀ ѹбњуши, истом кад по̀ћне за̀њијем нѹгама грѐбати, и то за̀њијем нѹгама, е тѹ е — сѹгреб. Онда̀ кад ѝдек на̀ѝѝѐ тѹдѐ, трѐба̀ плѹнути, јал мѹре прѐћи то на њег. То до̀бие ѝдек ѝстѹ ко срѹб, ако на̀гази на сѹгреб. А ја сам по нѹћи на сијѐло и на̀газио сам. Јел по да̀ну ако ѝдек вѝдѝ, он г ѹбѝѝѐ, али по нѹћи кад нату̀марѹш, го̀тово јѐ, тѹ ти је ко а̀мин, ѹдма̀ прѐѝѐ (С. Х.).

4. Мѹре се лѹвац ѹрѐћи (С. Х.).

5. Су ста̀рѝ практиковали, кае, подрѐкло се. И онда̀ трѐба̀ за̀гасит. Која̀ жѐна зна̀ по̀гасит, оно ѹгљѐње, по̀гасѝ, по̀лијѝш пу̀шку, по̀лијѝш кѐра. И ѹнда̀ ѹ лѹв, ѹнда̀ ѝе бѝти (С. Х.).

6. Јали лѹвац кад ѝдѐ, ако га вѝдѝ нѐко, нѐка̀ жѐна, ка̀жѐ, го̀тово е, нѐѹ уловит да̀нас, ба̀хсуз, вѝлла ме е ба̀хсуз, кае, и нѐѹ. Или прѐѝѐ ѝспре њег, ѝба̀ ѝдѐм, кае, подрѐкло му се (С. Х.).

7. Кад се по̀дрекнѐ, ѹнда̀ се по̀гасѝ. Па̀ жѐна ѹзмѐ та̀мо ѝасу во̀дѐ и нешта ѝва̀ра на̀ жигу, и жѝге, и ѹгљѐње у нѹ во̀ду. Она̀ по̀гасѝ и ѹнда̀ ка̀жѐ ѝво, по̀спрѝкај пу̀шку, по̀лѝ мало кѐра, ма̀ло ѝ себѐ, и с'ѹтра бѝл ха̀ир бѝѝѐ (С. Х.).

8. Тђо сам, ако зџц дрѣкнѣ, кадā ловац љбијѣ, ако му дрѣкнѣ зџц, ако га станѣ дрѣка, мѡре му се подрѣшит. Тѡ е сигђурно да нѣће зађуго љбит (С. Х.).

9. Тѣ жѣне кое знајђ, ѡн ѡдѣ њѡзи и ѡна нађвāрā и он њѣму подбāци. Кѣру на хљеб нађатā, бāци му кѣру. И нѣ мере љбит. Тѡ му је ѡсвета (С. Х.).

10. Трѡшѣ се јерѣбица, пāтка, дивјā гђска, шљђка. Кāмењарке нѣко ловђ, неко не ловђ. Е тѣ мђ твйце, тѣ се јѣдђ (С. Х.).

11. Нѣко е казйво да е грехѡта свāкђ твйцу љбит. А неко каже да нђје (С. Х.).

12. Имā јѣхиња. Наши љђди кажу да она љђи, ко ћѡек. Глава као у инсāна. Е затѡ е њђ грехѡта љбит (С. Х.).

13. Јѣхина ѣе на куђу се јāвђ нег знаш онди је мѣит йзишѡ. Нѣће дђго бйт мѣит ѣе йзйђи (С. Х.).

14. Жђна најāвљујѣ вријѣме, пāдāње. іна кад пѣћнѣ кликтати, пāдāње е (С. Х.).

15. Онā дрђга виђе пйјег. іна кад кāжѣ зйми пйјег, с'ђтра ти е снйјег, нег знаш сигђурно (С. Х.).

16. Кад је зйма и стђдѣн, ћйм пѡћнђ врāне гађати и хѡдати, знāнни да е јђговина (С. Х.).

17. Е ймā и за сврāке. Кад крѣћѣ прѣд кућѡм, жѣна кāжѣ сā ѣе нѣко йзбит (С. Х.).

18. Йстй тāј цāр. Нѣгā жѣна нађерала да нађрави двѡрце од тй-ћйје кѡсти. И он се бѡрио, и бѡрио, гре^хѡта пѡништ толйкђ живѡтиђу. Ёнђāми, нађерā га. И он лйјеп) фйно штā ѣе, пзѡвѣ свѣ тйце. И свѣ твйце дѡђђ, јѣхињѣ нѣмā. Пā ћѣкāј, па ћѣкāј, па ћѣкāј, па нѣймā. Кāд љ некѣ некѣје јѣ^хиња се пѡмолй. Й он њѣ пāтā. Кае штѡ си тй ѡкасила, штā си рāдла. Кае брѡјāла брѡа и дѡлине. Па кāжѣ штā си вишѣ нāбро-јāла. Каѣ нāбр:јāла вишѣ дѡлйнā. Кāжѣ кāкѡ. Свāкѡ мālѡ брѡо сам ра-ћђнала у дѡлину, а свāкѡг, кāже, ћѡека рāћунāм у жѣну кѡи слђша жѣну. Он кāѣ тйцама вѡљно. індā кад је јѣиња плѣћела, ѡд милости свѣ тйце за њѡм. И сād њђ ѣе гѡђ видѣ твйце ѣво штā йинѣ ѡко њѣ (С. Х.).

19. Ако се подрѣпй, кажѣ, љбй нѣшта пѣрнатс, пā кāку бйло. Йли крѣју, или шврāку, сāмо пѣрнато, й да му ѡпѣ пѡђѣ лѡв (С. Х.).

20. Ако зџц црѣскѡћй преко пђта, й тѡ ти батāлй лѡв (С. Х.).

21. Ка те срѣтѣ и каже кђ ћеш, или ћѣ ћеш, е тѡ е каѣ бахсђзлук трѣфио ме тāј кае бахсуз. Тāј дāн нѣјди (С. Х.).

22. Мѡре се рѣћи, āј да е срѣтно, нѣ сметā (С. Х.).

23. Кажѣ да би се мѡгло огрѡисати на тѣ, кад би нагазио ћоек, на онѡ ђе се оне гоњају, па кад би вѡдио, да би мѡгѡ огрѡисат (С. X.).

24. Наниђе један пѡтнѡик, ја енѡнди сијѣћѣм. Кад ѡн : мѡре л се нѡћит? Реко мѡре. А жѣна ми намѡгујѣ, ја ѡпрељѡм кѡћу, реко мѡре, ђе лѣгнѣм ја мѡре ѡ он. Кад нѡка се твѡца пѡмоли, ѡдѣ тѡмо према гају. Е ђѡј кѡѣ твѡцѣ. Мѣни ѣ кае нѡје мило ђѡт. Реко штѡ. Е ђѡј кѡко она јѡдѡ, ил нѣће дѡбар пѡт ѡспаст, ѡли мѣит ђеш ђѡти. И ѡна нѣккав тѡхаф глас дѡјѣ, јѡдѡ, крѣћѡ, дѣрѣ се, слѡћно крѣји. С'ѡтри дѡн дѡђе дијѣте из Гѡзија, кае, ѡмрѡ некѡ ђѡек, зѡвѡ на ђеназу (Р. X.).

25. Затвѡрио би кѣра у зѡклопац. Да му нѣ би ко подбѡцио кѣру, да му нѣ би ко шта подметнѡ, тѡ стѡри лѡвци (С. X.).

26. И Мухѡмедага рахметли дѡсти пѡтѡ би дѡшѡ мѡјѡј мѡјки па кѡзѡ: ма нѣкѡко ми лѡв слѡбо ходѡ. Кажѣ: дѡј ти мѣни погѡси преко пушкѣ. И ѡна б му тѡ погѡсила. И кад би дѡђи ѡвѣћѣ свѡди, донѣси пѡ зѣца, пѡ двѡ, нѣкад ѡ три. Кѡс: дѡбро ми е тѡ бѡло. Тѡ дѣдо твѡј (Р. X.).

27. ѡ кад жѣна крмѣљива ѡзићѣ и вѡдѡ те, ѡгледѡ те, нѡје дѡбро (С. X.).

28. Ако би нѡљегѡ на кѡрјѡка, прѣшѡ преко кѡрјѡка трагѡвѡ, да би му мѡгѡ тѡј дѡн ваљат, да би нѣшта мѡгѡ улѡвит, то е игбѡли (С. X.).

29. Кѡна е бѡхсуз (С. X.).

30. ѡз гробља кад би скѡћно зѣц, нѣ би бѡло га пофално пѡцати. Па ѣто мѡго би ђѡек да огрѡишѣ. Јал нѣ знѡ се да ли е бѡш зѣц, ил му се е прићѡнило да е. Е тѡ нѣ би смѡ (С. X.).

31. Јал рѡсплетѡње кѡсѡ то е ѡдмѡ раскопѡван'е, мого би ђѡек да се рѡнѡ. Жѣна му нѣ би смѣла то рѡдит док је у лѡву (С. X.).

32. Па ѡндѡ дијѣте зѣћки спѡвѡ, нѡје ѡште дѡбро да јѣдѣ зѣћје мѣсо кад је трѡдна. Рѡдило се дијѣте еногѡре зѣћијѣ брѡдѣ, ено ђѡо си, зѣћија му брѡда, пѡтпуно (С. X.).

33. Ако е рѡђен зѣц, нѣ смије га жѣна нѡсѣћѡ јѣс, дѡбѡја дијѣте рѡне (Л. X.).

34. Јѡбуке не вријѣдѡ нѡсит ѡ лѡв, да нѣмѡ срѣћѣ ако понѣсеш јѡбуке (С. X.).

35. ѡмѡ у ђумезу да прѣноћѡ, с кокѡшима. Ако би ти нѣшта зѡстало, да нѣ идѣ ѡ рѡку лѡв, пѡшку у ђумез (Рс. X.).

36. ѡмѡ ѡсѡбѡ, ка те срѣти, слѡбѡнно се врати, нѣјди ѡ лѡв (К. X.).

37. Нѣ ваљѡ рѣћи кѡ ђеш, тѡ је кѡђено. Лѡвцу на ваљѡ рѣћи ку ђеш (К. X.).

38. Сѡњѡ сам лѡвца, тѡ знѡћѡ нѣкѡ дѡбит. Лѡвац, он мѡрѡ бити дѡбит, сѡгѡрно дѡбит (Р. X.).

39. Јеверица е игбали, кад је сањаш, маћка није, мејед није, срна игбали (Р. X.).

40. Срне кад би млдог убијо, тџ није добро. Мбраш прѣкинут, морсе да прикажѣ (К. X.).

41. Ишџ е хдек, енанам онај Шахро. Он је такѣ ловац био . . . И он ти је био те млдог срне. Кажѣ уснио је, јенну већер. Кажѣ дошла му срна: е немџ ме, бџга ти. Турла џбавије нџге йспод врата, немџ ме клати. И с'утра он је бацио и лџв, и све бацио. Нијко га жив не би на-ћерџ сад ловит (К. X.).

42. Мѣни је Мухамедага прићџ, рахметли. Твџј џѣдо. Јѣдан је Срџ био у винограду, нећје вамо, и џн је ловио млдог. И лијѣпо ти енџнди, ймџ е два близанца сина. И такџ јеннџм у лову доћје прѣ нег срна. А џн пушку, а џна — дјѣвџка. Он врати пушку, спѣ — срна. Он џпѣ пуш-ку, она џпѣ — дјѣвџка, кџ слика. Тѣкџ неколко пута. Знаћи знак му је био да не пуца. И ћетврти пут, она спѣ, он дѣћка и — уби. Нијком ништа, убио. Доћје кџћи. Оба она сина, ето близу му кџћа, џдма џмрла (Рс. X.).

43. Од вретѣна што жѣне прѣдџ отцијѣшит маџо дрѣвета па негди џ пушку џдарит, ко йглу, од вретѣна. И онда забијеш маџо ко йглџм и онџ набијеш дрѣво и џставиш у кундаку. Тџ је да се бајаги звјѣрка џкрећѣ ко вретѣно око лџвца (С. X.).

44. Кџја се двапут вјенћавала, е џд њѣ трѣба џкрас свитћак и џза се ймат, џ лџв ка се йдѣ (С. X.).

45. Она твџца потподањ, зелѣна твџца, џна најављује да е рџдна гџдина (Л. X.).

46. Кад хоће падање, џни йдџ у јату, вратици, и џни кџћама долијећу џ штале, све йдџ у груни, и све кџћама привијају (С. X.).

47. Велкџ падање, снѣјег тежак, слезѣна е дѣбља спрѣјѣда, од по-ћѣтка плућа. Ако е по крају, на крају ће зѣмѣ бит велка џпаћа (Л. X.).

48. Ако те вако погледа, рѣкџм изнад џћѣ, кад си крѣно џ лџв, кае назаллук, ба'сџзлук, трѣфиће те и у лову (С. X.).

49. И он је џшџ џ лџв. И кер му дѣгџ лисицу. И гџџџ, и наћерџ на негѣ. Он кад је видио да йде њѣму лисѣца, кад је дѣгџ пушку џ раме и погледџ нѣс пут, ка цџра у прѣвѣнијем аљинама. Он је вратио пушку. Кер је спѣерџ џко негѣ другџ кџло, он спѣ дѣгџ пушку. И спѣ кад је погледџ — цџра у прѣвѣнијем аљинама. Он је спѣ прѣпустио. Трѣћѣ пут кад је нећерџ, џн је спалио. Пушка е пѣкла и џн је паџ. Ше саћата на јенџм мјѣсту био и није за се знаџ. Й дџшџ кџћи, касно џвеће. И пѣтнѣс дана, џдма паџ на постѣљу. И пѣтнѣсти дан је џмрџ (С. X.).

50. Ако си убио звјѣрку, па йзбије неко па е видѣ. Ёј, кажѣ, кџликѣ је, или: ѣво ћѣ си га џдарѣо, ёј ганно си га џдарѣо. Е тџ се море подрѣшит (С. X.).

51. Ловац нѣ дѣ да се ставѣ на жигу мѣсо од звјеркѣ. Тѣлсум, под-рѣпиће му се (С. X.).

52. Ако му ѣдѣ лѣв дѣбро, треба јѣнно врѣјѣме да прѣкинѣ, да мало пѣпустѣ, могѣ би да наскрадѣ (С. X.).

53. Бѣга м, Рѣхмѣне, игбѣли ми овѣ рѣкија. Хѣ сам двѣје, трѣ, тамѣн стаѣ — лѣсѣца на мѣку. Кад гѣд пѣђѣм, јѣ ѣ сврѣт кѣ тебѣ (С. X.).

54. Ако лѣјѣѣ лѣе нѣђе око нѣчијѣ кѣћѣ, кѣже ѣмријеђе нѣко ѣс тѣ пѣродицѣ.

55. Нѣвика стѣрѣ, нѣшта у чѣвека по рѣкама. Кажѣ нагазио на сѣгреб, па се чѣшѣ. На сѣгреб вѣка нагазио.

56. И кѣр бѣдѣ сѣгреб ко и вѣк, зѣѣијѣм нѣгама. Ёт нагази се, кѣжѣ нагазио на сѣгреб. Тѣ жѣне тѣкѣ гѣворѣ.

57. Што сам чѣо од стѣрије ловацѣ. Па пѣшѣ ѣ лѣв, кѣжѣ: ѣт, срѣте ме она бѣксуз, чѣфтѣли жѣна, и нѣ би нѣшта.

58. Стѣрѣ су лѣвци . . . Нѣјволи да га нѣ видѣ нѣко. Ёли кѣже: срѣо сам, ѣнѣј ми е чѣек бѣтли, срѣо сам га пѣ, кад га гѣј срѣѣм, бѣдѣ нѣшта.

59. Пѣ му прѣђѣ преко пѣта зѣц. Е кажѣ: бѣксуз, кратка рѣпа, нѣђе дѣбро бѣт. Ако прѣђѣ јѣверица, ил нѣшта дѣље, кѣжѣ дѣбро е. Мѣчка кад прѣђѣ, дѣбро, зато што е дѣга рѣпа.

60. Ёдѣ ѣ лѣв, па га нѣ ѣ. Ёдѣ жѣни нѣкѣј, нѣни да му пѣгѣсѣ. Пѣ ондѣке трѣжи нѣшта, зав ѣ ѣје ѣ пушку, у кѣндак. Ё сад ѣмѣ лѣдѣј к ѣј заврѣју у кѣндак, нѣкѣ јѣде, ѣто да му тѣ бѣлѣ ѣдѣ. Пѣ ондѣ нѣсѣ пѣшку жѣни нѣкѣј која е нѣсѣѣѣ, па е пѣтуре пѣд праг, па да му прѣђѣ преко пушкѣ.

61. Зѣц ако дрѣкнѣ, бѣксуз кажѣ, нѣђе га вѣшѣ лѣв.

62. Крѣчѣ швраке, кѣже, ѣто гѣста ѣнеклѣ ѣдѣ.

63. Пѣла јѣиѣѣ на кѣћу, сѣва, ѣмријеђе нѣко, нѣ мере, кѣже, ѣстат да нѣ умрѣ нѣко.

64. Вѣци кад рѣно вѣјѣ, злѣј зѣми слѣтѣ.

65. Међѣднѣвица, од Мѣлѣ Госпѣнѣ дѣ Вѣликѣ, кѣко ли. Нѣ требѣ превѣјати прѣвѣт, заграђѣвати кѣтѣр, и снѣвати, рѣди вѣка. Кажѣ да му нѣ би прѣсновѣ вѣка, узѣ стоку, ѣс кѣћу.

66. Сѣѣли смо за сѣнијѣ. Ё јѣдѣмо. Ё, зѣлогѣј у ѣстима. И кад прѣчѣш ѣ вѣку. Кѣже: не спѣмиѣи га преко залѣгѣја, нѣ вѣлѣ рад овѣцѣ.

67. Жѣна. Која јѣ се ѣѣца нѣ дајѣ, ка се ѣбије вѣк. дсијѣцѣ онѣ жвѣље и прѣгурѣ дијѣте кроз ѣнѣ. Да јѣј ѣстане, кад се рѣди дијѣте, да ѣстанѣ жѣво.

68. Жуна кад кликтї, ђе југовина.
69. Жуна ка дџлазї и кљџје у кућу. Кџже: бџга ми бїће мџнавџ, бїће снїјега, кљџје жуна у кућу.
70. Тџ су лџди говџрили да е срџтно и дџбро кад їмџ голубџвџ нџ кући, ђе пџдајџ.
71. Нџће пџс да јџдџ. Вїје. Кџжџ: лївсаће нџшта, нџће пџс да јџдџ, вїје, лївсаће нџшта у стџци.
72. Жџне за глџвњу, згрџбџ са џгњїшта, па за јџстријебом да се нџ врџтї. Или џзмџ са мртвџ кобилџ онї грїф, па га тџрџ у шпорит, да не дџлазї јџстријеб.
73. Кад лџгџ ждрџлови, забџди нџж џ земљу, гџре ћџ се пџмџс.
74. Трџдна жџна, да нџ смије јџсти џ зџца мџсо, да јџј нџ бидџ рџз-рокасто дијџте.
75. Ёфџти слїјепога мїша, па су дџвали мџмџцима да џбнесџ око ђџвџјкџ, дџ га бџлџ вџлї, да слїјепї за џїм. И стџвљџли ђџвџјџци у сџндук, да би пџшла за џегџ.
76. Лџставице, вїсоко дїжџ, кџжџ, џће лијепо вријџме. Ка су нїско, ђће кїша.

Сарајево, 1. фебруара 1983.

Джевад Яхич

ОХОТНИЧЬЯ ЛЕКСИКА И ФРАЗЕОЛОГИЯ РОГАТИЦКОГО КРАЯ

Резюме

Диалекты славянских языков изучаются в больших лингвогеографических разработках, а лексическо-семантический материал захватывает значительную часть в вопросниках диалектологических атласов. В изучении охотничьей диалектной лексики можно прийти к выводам о синхронических и диахронических междиалектных отношениях на славянском просторе, особенно в части этой лексики которая узко связана с природой и животным миром. В статье показан материал охотничьей лексики и фразеологии собран в девять пунктов рогатицкого края в Восточной Боснии. Диалектологические тексты записаны в полной диалектной самобытности и являются подтверждением реализации лексическо-семантических единиц в речевом действии. Тексты народных поверий являются иллюстрацией некоторых из элементов народной духовной культуры связанной с охотой и дикими животными. Диалектологические тексты являются и удобным случаем чтобы представить диалектный материал екавско-штакавских восточнобоснийских говоров, переходного диалектного типа восточногерцеговинской основы с наличием некоторых из типичных (средне)боснийских свойств.

Эта статья в сербохорватской и славянской диалектологии первая попытка цельного собиранья охотничьей лексики из нескольких пунктов между собой в просторном и диалектном отношении очень близких. Мы уверены, что она будет подстрекательством к исследованию этого пласта лексики народной жизни на просторе славянских языков, указывая на богатство материала и его многосложную употребительность и показательность.

